Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, в1ашаг1кхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ ОБКОМА, НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 4 ОКТЯБРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 119 (6841). ◆ Мах 3 кеп.

ЕВРОПЕ ЯДЕРНИ ГЕРЗА—АК!

Москве хинна т1ема духьалара 800 эзарне манифестаци

1-ча октябре Москван улицаш хьалйизар болхлоша, инженерно-технически балхахоша, яздархоша, 1илманхоша, студенташа, дешархоша. Турпала город, къахьегамхой город, итташ, эзараш болча москвичех латтача колоннех д1а-юха еккъешна, т1ема духьаларча манифестаце араьяннар. Наьха кертошта т1ег1олла д1ахьежача туш яр дукха транспаранташ: «Европе керда ракеташта — Ак!», «Массе тайпара а дерригаи а герз д1аданккха!», «Советски вахара программа вахаре кхоачашъергья»...

Манифестане баьхараш колоннашца столица улицашкен майдашкен г1олла митингаш чакхйоахача моттигашка — СССР ВДНХ. «Олимпийский» яхача спорткомплекс, А. М. Горьке ц1ерагча культуран сала1арен Центральни парк, Ленински горкашкарча М. В. Ломоносова ц1ерагча МГУ. Лужникашкарча йоккха спортивни арена, «Сокольники» яха парк, Ленински комсомола ц1ераг1ча автозавода культура Дворец йолчахьа д1аух.

...СССР ВДНХ. Укхазара митинг хьеллаш СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета Председатела, европейски кхерамзаленниг в1аши г1улакхаш леладарен Советски комитета Председатела А. П. Шитикова аьлар:

— Укх деношна планетера машар лорабара, ядерни т1ом хилара бола кхерам д1абаккхара болча ло1амо кхетабаь бола вай Даьхен столица эзараш бола къахьегамхой хьаух партийни, советски организацешка, машар лорабара йолча комитеташка, европейски кхерамзаленни в1аши г1улакхаш леладарен Советски комитете т1ема духьалара массови манифестаци елга дехаш предложенеш телаш.

Шоана хоаш ма хиллара, укх т1еххьарча хана Европе а дунен т1а а халкъашта юкъера г1улакхаш ч1оаг1а кренлад. Ше аьча Заявлене т1а КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова ма аллара, дунен халкъашта юкъе д1а-юха г1улакхаш лоеттадеча США администраце лаьца милитаристски никъ машара г1улакха ц1енхаштта кхерам т1атувсаш ба. Ядерни в1ашдухьале т1ом къовбарга кхоачаяра бола кхерам Европе къаьстта ч1оаг1 лакхбеннаб укх т1еххьерча хана цхьадолча малхбузен европейски мехкий доазонаш т1а керда американски ядерни ракеташ д1аоттаяра практически кийчо еш хилар бахьан долаш.

Из х1ама советски нахага ч1оаг1а сатото яйташ де, д1ахо дувц оратора. Тхона вешаш дац событеш кхоххам кхы а ч1оаг1а1а ирбарта ерзар. Советски Союз, новкъоста Ю. В. Андропова ма аллара, д1ахо йодача хана а дунен т1ара машар лорабара де йиш мел яр дергдолаш я.

Т1оараш а деттаж хьаллаьнар гулбенначар Дерригдунен Машара Совета Президента Р. Чандра къамаьл. Цо белгалдаьккхар, машар безачо нийй болаш вай замалахьара низ бола фактор а хинна д1аотт1алта. Ерригача континенташкара миллионаш а миллионаш а болча наха, шоаш герз хьа1оадара духьале еш, машаран кхоххам к1аьлбараи т1ехьа латташ болча хана дунен т1а машар хилийтара шоаш баха а кийча хилара бола ло1ам хьагойт. Р. Чандра белгалдаькхар Советски Союзо дунен халкъашта юкъера кхоххам к1аьлбари ядерни т1ом хьара бола кхерам д1абаккхари т1уланкха 1алальмате доккха давкъа юкъекхухьаш хилар.

А. М. Горьке ц1ераг1ча Центральни парке хиннача митинге къамаьл даьча советски жхалиевка Комитета Председатела В. В. Терешковас аьлар, Вашингтоно лаьца милитаристски никъ на адамален хьалхашка латта харданальни проблемаш кхоачишъяра баргал хинна ца 1еш, х1инзара цивилизаци ше д1аникхара а кхераме х1ама долга. Хьалкъалерча сихкегамен машарен юзаш т1аьнйхар цо империалистически хьакъал чура даьлначен т1ема т1ехьарчен низашта духьала къовсам лоаттабара.

Дунен машара ихел бахьан ч1оаг1а сатото л1итиш дар Дунен халкъашта юкъерча малньаха демократически федераце Президента Ф. Брауна дакъ къамаьл. Цо гулбеннарашка дерригача дунен кхалнахатара дег т1ере моарпал д1аполар.

Иштта, цу хайна массови митинг чакхъяьлар Мира проспекторча «Олимпийский» яхача спорткомплексе а. Ше в1ашаг1кхийттачарна хьалхашка къамаьл деш машар лорабара йолча советски комитета председатела Ю. А. Жукова белгалдаькхар, х1анзара московски манифестаци на дерригача дунен т1а машар оттабара къовсам лоаттабечарца, цхьана оаг1ох оаг1ув а теха, болха советски нах планета т1а моркаш хургйоаца д1ахора вахар хьадара ч1оаг1а б1убенна хилара доле бокхъоппа тепал долга.

Митинге къамаьл дир ЧССР Кьалан фронта ЦК председатела заместитела, Дерригдунен Машара Совета вице президента Т. Травничека. Машар безаш новкъоста Ю. В. Андропова яь Заявлени дерригача чехословацин халкъо дег т1ера раьза хинна хьалхоаш, аьлар цо.

— Тхо кийча да, — аьлар цо, — Европе в1ашш нисденна латта низаш хувца ца далийтара де мел дезар де.

«Сокольники» яхача культура парке геттара уйла т1аихийта ладайт1ар машара Немецки союза (ФРГ) директората члена Л. Кноора къамаьлага. Цун могн ма-бий — В1ашаг1кхийттача Штаташа Советски Союза т1ахьоцаш юкъерча радиусаг1а йола американски ракеташта стартови майда е хийцбаьрех ца1. Хьаьшо белгалдаькхар, ФРГ-ера машара т1ехьа бараша Малхбузен Германе территоре т1ара керда т1ом д1абола па балийтара шоай де йиш мел яр де декхарийца хилар.

США администраце, НАТО кулгалхоша кийчъеш йолча ядерни катастрофах дуне лораде дезалга шоай къахьалашка хоадам бойлаш белгалдаькхар «Финлянде машара оаг1ув хьалловаши» организаце генеральни секретара Н. Пакасляхте, дунен халкъашта юкъера кхоххам лаьг1бара т1ехьарча Греченски комитета председатела заместитела, «Иналаш машара а герзаш д1ададара а т1ехьа» яхача группа члена, отставкерча бригадин ямарала М. Томбопулос, кхычар.

Къахьегамхой манифестацеши митингаш хилар иштта столица Ворошиловски, Железнодорожни, Калинински, Красногвардейски, Ленинградски, Перовски, Советски, Тушински районашка.

Т1ема духьаларча манифестаце давкъа лоацаш хиннача 800 эзар гартача саго цхьа барт а болаш т1ейишар «Европана т1алотта ядерни кхерам д1абоаккхаргба вай!» аьнна заявлени.

Цунна юкъедоаг1а т1ема духьаларча дерригдунен боламо д1адехар: Европе ядерни герза — ак! На кхоачашдара документо чулоац, Европе юкъерча гаьнала лаьрт1а дола ядерни герз а на оттадолба, долаш 1араш к1езиг а долда, аьнна дола кхайкарал.

«Оаха, — йоах Заявлене т1а, — хьаллоац тха партен правительствен герзаш 1оадара т1ехьарча кхохнама духьала, герзаш д1ададара т1ехьа д1ахьош бола никъ. Тха халкъа машарга бола зо1ам хьагуш ба Женевски переговорашка ц1екача дег т1ара барта даха торо луш йолча Советски Союза хьадда йолча машара инициативашца. Х1инз торо я Европе керда ракеташ д1а ца оттайита. На чакхдаккхара де йиш мел дар дь декхн деза.

Оаха тхоай доттаг1ала кулг д1акхуьйлду политически, дина, этнически уйла-пагат бебе дар аьнна доацаш, из г1улакх кхоачашдара низаш т1адерзаде кийча мелволчунга. Ядерни тревоган набата йоах оаргаг1оала!».

Ч1оаг1а уйла т1аяхийта еш Нохч - Г1алг1айчен къахьегамхоша дунен халкъашта юкъерча кхохкамах лаьца КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова яь Заявлеви.

СУРТА Т1А: Нохч-Г1алг1ай г1ишлоний управлене СМУ-5 г1ишлонхой бригадир, парторуппорг Павел Гаврилович Воловок шоай коллектива членашца Заявлене чулоцамах лаьца къамаьл деш ва.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Нохч - Г1алг1айчен къахьегамхоша, дерригача Советски халкъо а санна цхьа барт болаш хьаллоац КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова яь Заявлени, шоай низи хьинари т1адерзадаьд мехка экономикен низи айбара.

Халкъашта ираз 1алашде г1ерташ...

Х1ара советски сага санна, к1оаргга дег чу дийшар сона КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Юрий Владимирович Андропова Заявлене муг1араш.

«Дерригa халкъаш, вай планете ваха х1ара саг дехкарийла ва т1абоаг1а кхерам мел боккха ба хв. Декхарийла ба, шоай вахар бахьан ше мел доле низаш вашаг1тохар дукъа».

Уж дешаш 1оджийшача эттара хьалха санхетам чу десар курал яр. Советски мехкара гражданин се хиларах йола курал. Коммунистически парте муг1арера вар се хиларах йола курал. Из курал ца хилча а ярьяш. Х1ана аьлча, дерригача дуненна, дерригача халкъашта ираз 1алашде г1ерт вай паччахьалкхе, вай парти.

Стихай керда сборник арадаьннад са укх деношка. «Керттердар» яхаш да из. Сона хетачох, керттердар да —машар, къахьегам, Даьхе, халкъий воашал, парте т1аьхехам.

Сборника юкъеяхай «Дя доаг1аргда» яха, Чилев патриотийта хетаяь воаша. Цунах йоаг1а гонорар машара Фонда д1аеннай аз.

Со ч1оаг1а теш дунен т1а бохаргбоапа машар этта да доаг1аргхиларах, дерригахалкъаш венарий санна дахарг хиларах. На тешам Коммунистически парте лу сона. На тешам боассабир са дег чу КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Ю. В. Андропова яьча Заявлене а.

ГАГИЕВ Гарахан,
СССР яздархой Союза член.

Назранерча болхлой дош

30 сентябре Назранерча Г1. Ахриева ц1ераг1ча «Электроинструмент» заводе КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова укх деношка яьча Заявленена хетаяь йоккха митинг хилар.

Митинге давкъа лоадаш бар токараш, слесараш, сборщикаш, станочникаш, инженерно - технически балхахой, г1уллакхера нах. Митинг хьайийллар завода пар̆ткома секретара Торшев Бахьаудина.

Цига къамаьлаш дир заводa дикаг1боча болхлоша: кабель кийчбеш йолча бригадай бригадира, Нохч - Г1алг1ай АССР Лакхехьарча Совета депутата Султыгова Насапхена, литейно - прессови цеха слесара Даурбеков Мувсас, слесара - инструментальщика Инаркиев Рукмана, № 43 йолча цеха болхлочо Арсенханова Марема, завода комсомольски организаце секретара Оздоев Бахьаудина.

Цар къаьгта хьахьекдар дунен т1а машар ца хилийта г1ерташ хьаьрбаьнна лелача американски империалисташта духьалъотта советски халкъа ниш д1аихоачаргхилар, США керте латташ йола НАТО яха блок шоай герзашцара низаш вайчарел т1ех хилийта г1ерташ хилар. Белгалдаькхар цхьамкха а дарах милитаристашта дага латташ дола из г1улакх барти цхьоаг1он йолаш долча советски халкъо чакхдоалийтаргдоацийта. На машар мара т1ом ца лаш ва хилар дерригача дунена гуш да.

США администрацена цу хьакъехьа доаг1аш дола жоп луш нов. Ю. В. Андропова яь Заявлени ч1оаг1а раьза хинна т1аийцар митинге гулбеннараша. Болхлоша дош делар вай хьамсарча Даьхен оборонни низ лакхбара, экономика дег1айоалаяра, дунен халкъашка юкъера машар ч1оаг1бара д1ахо йодача хана кхы т1а хьинар айденнеи доккхаг1а толамаш доахаши къахьега.

Машара Фонде г1оргда

Самардийнахьа а селхан а балха сменаш хувпалуча хана митингаш хилар «Чечингшвейбыт» объединене г. Грознерча мода Ц1аг1а. Укхаза гулбенначар, массане а цхьан дагара а болаш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Ю. В. Андропова яь Заявлени шоаш хьаллоацаш, хилар ч1оаг1деш йола резолюци т1аийцар.

Митинге къамаьлаш даьча закройщика Базилов Владимир Ильич, болхлочо Атасунц Михаил Вартанович, закройщицас Колодяжная Таисия Ивановнас дерригача дунеи нувр тилла г1ертача США кулгалхоша леладеча милитаристски г1улакхашта шоаш 1алахьате ч1оаг1а раьза це хилар. Коммунистически партен Советски правительствен чурча а арахьарча а политикана мут1ахьа хилар тьакхайкадир. Цар шоай новкъостий т1ахьийхар вай Даьхен экономически оборонни ниш кхы а ч1оаг1бара шоай хьинар па кходеш къахьегара, дисциплинеи организованности кхы а ч1оаг1ъяра. Митинге хиннача ва1ад йир тахан, шоатта дийнахьа, лакха оасарле болаш къахьийта пхоаш даькка алапи машара Фонда юкъедохийтаргда, аьнна.

С. ШАВИЕВ.

Т1ом кхы хилийта йиш яц

Тхова, т1ема ветеранашта дика довз т1емо дахьаш дола во. Х1аьта тахан США-и НАТО-и г1оллара цар новкъостий г1ерт дерригача дунен т1ара дийна мел дола х1ама д1ададакха. Ядерни герзаша кхерам т1атувс цар адамашта.

Оаха ч1оаг1а теркам т1абохийташ йийшар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Юрий Владимирович Андропова яь Заявлени. Х1ана аьлча, дунен т1а машара г1улакха доарх1аме никъ хьахьокх цу документо. Герз 1оадарах зулам мара даргдац, цо ц1аккха а цхьаннна сага а дикадар денадац. Вай дукхал да дукха адамаш х1алакду герзаш хьадара а уж 1оадара а. Х1аьта Ю. В. Андропова ц1аьхха а хьагойтар вай Даьхе, халкъдунен т1а машар лоаттабара тешшаме лард а хиша д1аэтта хилар.

Тхо х1анз пенсе да. Бакъда, т1емо дахьа зулам дика дайза тхоаш хиларах терра, оаха дешархошна, болхлой коллективашка в1ашаг1кхетталуш дувц тхоашта б1аргадайнар, эза хало, лайнача балех лаьца. Х1аьта тахан дуне ж1аьардаккха г1ертача рейгановски б1ехача политикана вай кхайкаю.

Даим хилба лаьтта машар, даим йийха хийла вайна т1ема сигале.

Валентина Петровнаи
Магомед Хасовичи
МАЛСАГОВГ1АР, т1ема къахьегамаш ветеранаш.

г. Малгобек.

КПСС ЦК Политбюро

Шиний ар1анарча заседание КПСС ЦК Политбюрос дийцар производство в1ашт1ехь йоаккхийта эргадаьккхара, сомен баьцадаарийн продукци, комсаш, коартолаш кийчъяра, чайкъяхара, йохкара т1аерзаль парте Центральни Комитетон Министрей Советон яь решенеш кхоачашъяра. СССР сомен баьцадаарийн боахама министерствас беча балхах дола дош. Заседание белгалдаьнкха ма хиллара, цхе шера план кхоачашъяра ше болх беш Министерствас материально - технически база ч1оаг1ъеш, хранилищаш хьалъеш сомен баьцадаарийн продукци 1алашъелга эргадоаккхаши белгала болх баьб. К1езиг-дукха тоаденнад баьцадаарашн соми бохкилга.

Цунца цхьайа, баха нах коартолашца, баьцадаарашца, ноазарашца, кхыча продукцеца 1алашбелга а, х1анта иштта уж царга йохкилга а хьалха санна х1ана а паька хьешташне хьежжа дац. Сомен баьцадаарийн боахама Министерства шийна т1алатта декхараш кхоачашделга сиха чакхдаккхац, цу даькъе ца1 йола технически политика лелаелга во 1алашду, шийна карарча предприятешкара г1улакхаш тоадара мешаш йола вливни йац. Х1анз а дукха йоа продукци, доал во лоаттадеш, паччаьналхенин т1адаллача г1улакхацарен дисциплина телхаеш факташ хулийт. В1ашия цхьан барт боацаш поставкаш еш, транспортах, материальни, къахьегама ресурсех лерт1а пайда ца ийбеш моттигаш нийслу.

КПСС ЦК Политбюрос, СССР сомен баьцадаарийн боахама министра Н. Т. Козловен министерства коллегей теркам т1аьозар даьньан цар кулгалдеча ц1енхаштта кхоачайбоенарш хилара, хидийхар дйгарра бахача вахка коартолаш, баьцадаараш, сом лоаттвбелга, дешаг1а в1ашт1ехьдаккхара, продукце дикал тоалра, из к1езигаг1а йоалйтара практически г1улакхаш чакхдоахилга. Цхьайолча г1ишлошъечен машинашъечен министерствашта хьалхашца денхар оттадаьд сомен баьцадаарийн боахама эша объекташ ханнахьа хьалъяь йоахилга, цу даькъан эшаш йола машинаши механизмаши хьаелга 1алашде, аьнна. Республикански а моттигерча а партийни, советски органашта т1алиллад сомен баьцадаарийн боахама организацейн предприятейн балхи лоаттабу т1ахьожам ч1оаг1белга, материально-технически база дег1айоалаеча. Цадрашца ч1оаг1ъеча, баха нах лерраг1а 1алашбар тоадара КПСС XXVI съездо оттадаь декхар кхоачашдеча царна дукхаг1а практически новкъостал делга.

Законий свод непатеха арехецара болх д1ахо беш хиларца х1ано леладеш дола ССР Союза финансови законодательство эргадаккхарца ювзаенин СССР Министрий Совето яь предложенеш ногаяь т1аьйцар КПСС ЦК Политбюрос.

Политбюро заседание дийцар вежарашха долча социалистически мехкашца д1аюха лоаттаду экономически г1улакхаш д1ахо к1оаргдарца. Советски Союзо доаэол арахьа машар боаш лелаю политика чакхьаккхарца дузадешна цхьадола дешаш, х1аьта иштта Социалистически Эфиопе КПСС делегаце яьча визита итогех болча хоамага ладийг1ар.

Дика хоам

КПСС XXVI съезда, цул т1ехьаг1а хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъяра т1ате1а къахьегаш йолча Грознерча «Родина» яхача сомн баьцадаарашн кхедеш йолча совхоза коллективо бокхха тоаме баьккхаб. Шера планаг1а бокха боаг1араш 5200 тонн болаш, пачхьалкхенга 5300 тонн сом бехкаб. Юхебисар чуйийна баккха г1ерташ низаш т1адерзадь къахьегаш ба боллхой.

Бешамаш лелаеш йолча еррыгача бригадаша кхоачашъяьй производственни задание. Царна юкъе къаьстта белгалъяьнна КПСС члена Т. П. Юсуповас кулгалду № 6 йола бригада коллектив. Х1аьта дикка т1ехкхоачашъяьй пачхьалкхенга сом бохкара пламаш Х. С. Ибшиева, А. М. Сайдаева, Н. Т. Фирунина кулгалдеча бригадаша а.

БАЛХАШ СИХДАЬД

Дика латтача хаоттамаш шоай кхашнара деррига гуйрана балхаш чакхдаха г1ерташ низаш т1адерзадаь къахьегаш боахк Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза болхлой.

Укх шера 800 гектара т1а ялата даьрх1а хьажк1аш хьалихеьй цар. 29 сентябра хьат1аотташ нарех 550 гектара т1ара яраш чуйийца яьхай механизатораша. Ч1оаг1а йоккъал йолаш шу денадале а агротехнически бокъонаша д1а ма дехкара 1унал а деш, деррига балхаш цар дика чакхдахарах х1ара гектара т1ара юкъера лаьрх1ача 25 центнер фуальяхха хьажк1аш йоах, планаг1а яха йоаг1араш 24 центнер йолаш. Уж яштта хьалххера балхаш деш механизаторашта юкъе лаьржача социалистически яхье эгара овсарле лакхаг1а йолаш къахьийгад звеньевойш болча Бекбулатов Тураси Исраилов Абоязитеи. Цхьа балха ди д1адахийтадац цар юкъера лаьрх1ача ца1и ахи балха норма кхоачаш ца еш.

Хьинар ца кходеш къахьег укх деношка комбайнаца хьаьлха хьажк1аш шоай тракторни тележкашца д1акхухьаш болча механизатораша а. Шоай бехкаг1а комбайнаш сайца моттиг нийсъялийтаац цар. Трактористашта юкъе лаьржача социалистически яхье эгара дукхаг1а рейсаш ю Джамбекова Сацитаси Асхабов Шамсудинеи. Х1аьта комбайнерашта юкъе эгара овсарле лакхаг1а йолаш болх бу Амадов Ахьмада.

Цар санна дика хьокхамаш гойташ къахьег комбайнаша аьта доккъадення г1адамаш фермашка д1акхухьаш болча шофераша. Царна юкъе къаьстта дикаг1а лел Муцаев Шамхана лехкаш йола грузовик.

Укх гурахьа 1500 гектара т1а ка бола ялат д1аде дезаш ба цу совхоза механизатораш. Из бехктонхамо болх т1ехьа а ца боалийташ ший ханнахьа чакхбаккхара хьажк1аш т1ахинна лаьтта цу сахьате аха доладу низ болча тракторашца. Ялат д1адуеш боахача болхлошта юкъе яржача социалистически яхье хьалха ба тракторист Цакаев Са1иди сеяльщик Автаев Сидики. Нормаг1а д1аде доаг1ар 14 гектар йолаш х1ара дийнахьа 21 — 22 гектара т1а ялат д1адув цар.

СУРТАШ Т1А: хьажк1аш кхееш бола звеньевойш Исраилов Абоязит, Бекбулатов Туру, совхоза отделене урхалхоча Ирешханов Султан.

Ка бола ялат д1адуеш хьайоаг1а Автаев Сиди сеяльщик а волаш Цакаев Са1ида лехкаш йола трактор.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КОММУНИСТАГА КХОАЧ БЕРРИГНЕ А БЕХКТОКХАМ

Шин-кхо шу хьалха МагIалбика районе хьалха латтарий мугIарашка хиина Ахриева цIергIа совхоз укх тIехьарча хала боалам лелабара гаьнна тIехьашкаьнна эттара тIехьабусарешца я. Къаьстта лоха да цу боахаме кхаши хьайбаши леладара хьоахамаш укх шера. Кхоачашдац цо илат, шура, дулх, комсаш, кхьийола юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен декхараш.

Воахама гIулакхаш эсала лела доладалара коммунисташа шоаш бехке лоархIаш, балхацара гIалаташи кхоачамбоацараши гучадоахаш, уж дIадехаре йолаш йолча торонех бизза пайда а эцаш боахама деррига доанъаошка болх тоабара де дезараш белгалдоахаш цIенхаштта къамаьл хилар дукхий ха йоаццаш хиннача совхоза коммунистий отчетно-хоржамий собране.

Шера баьча балхах отчет луш доклад яьча парторганизаце секретара заместитела Ю. У. Касаева, собране къамаьлаш даьча коммунисташа гIулакхах дог лазаш, карагIдаьначун критически мах беш дийцар партийни организаце болх тоабара хьакъехьи.

ГI. Ахриева совхоза юкъхьанцарча партийни организаце 17 коммунист ва. ЛерттIа цар шоай болх вIаштIехьбаьккхача, хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара коллектива оарцагIъяккха йиш йолаш ба уж.

Собране белгал ма даьккхара, ма царна могаьдац таххалца. ЛерттIа кийчо ца еш, дувца оттадаь дош нIоаргга ца тохкаш, хоадам болаш сонам тIа ца эцаш чакхъяьккай партийни собранеш.

Партийни Устава дIадехкача тайпара юкъарча балха даакъа ца лоацаш, собранешка хьа ца боагIаш, цига доагIаш дар дIа ца балаш хиннаб цхьабола коммунисташ. Цар цIераш льхар собране.

ЛерттIа дац бехктокхамерча доакъошка коммунисташ дIанийсбара гIулакхаш а. Цхьацца коммунист мара вац комсаш лелаеча отделенен шурий-товарни фермех. То[illegible] болхлой парте мугIарашка дIавецара, укхаза партийни группаш вIашагIйоахкара деша йоакхо яьнц. Отчета йолча хана цхьаккха а нерда коммунист чуийцавац партийни организаце.

Воахама хIара даькъе бе шоашта хьалхашка латта декхараш диза кхоачашдеш, юкъарча, вахаре хьинаре даакъа лоацаш бола болхлой. Уж парте мугIарашка чуоазара гIулакх лерттIа ца лелаьлга гойташ да цхьаькха цхьа хIама а. Кандидат хиначара КПСС членалла чу ца эцаш йитай М. Ахмадова. Бахьан — кандидат йолча хана цо партийни взносаш дIа ца телар. Цо гойт парте мугIарашка чуэца кийчбеча нахацеи къоначоа коммунистацеи беш бола кхетама болх белгтгала тоабе безаш хилар.

Шийна хьалхашка лаьттача цхьаккха а декхарах лоархIаьнц совхоз укх шера. ПланагIа лаьрхIа хиначох кхоалагIа даакъа а хилац укх шера совхозе кхедаь илат. Иштта гаьнна кхоачашдаьдац укхаза хьайбай продукташ яхарен кийчъярен, комсаш кхеяра, доанъараш Iалашдара декхараш.

Цун бахьанаш укх шера хаоттама хьалаш во хиларца хиина Iац, илаташ дIалера, царна Iуцал дара, комсаш леляра, доахан кхабара болхац лерттIа ца леладарах да, белгалдаьккхар докладчика а собране къамаьлаш даьча коммунисташа а. Соахка гураьа вIаштIехьдаланзар дикагIча агротехнически ханашка кхаш кийчде а кабола илаташ дIаде а болхлой кхоачам ца хиларца ханнахьа чакхдоахаденна дац комсий кхашкара балхеш.

ПланагIа лаьрхIачох акаш а дац боахамо кийъарча хьайбашта Iалашдаь гIожен мощен доанъараш а. Соахка ше къаьстта бригада яр совхозе доанъараш кийчдеш. Цудухьа белгтгала дикагIа чакхдьлар доанъараш Iалашденга. Укх шера совхозе кулгалхоше йоагIгIача тайпара йоакхо ьльац цу гIулакха.

Партийни организаци юстара хиндай ала йиш яц боахама хьалхашка латта декхараш кхоачашдара гIулакха. Партийни собранешка цкъа санна дукхаза дийцад цуица дувзаденна дешаш, тIанийцадьяд дика соцамаш. Цхьабакъда, собране белгал ма даьккхара, уж соцамаш кхоачашдара ала йоакхо ьльац. Цудухьа уж каьката тIа дIанадаьчча дисад.

Керттера да лаьрхIар вахаре чакхдаккхар, лаьрхIар гIулакхашца чIоагIдеш хилар. ДIахо йодача хана совхоза партийни организаце, хIара коммунисте цIенхаштта уйла е езаш да лаьрхIар кхоачашделга. ЦIенхаштте тоаде деза партийни организаце тIанийца соцамаш вахаре чакхдахара тIахьожам лоттабелга.

— Механизаторашкара болх дIабех, цхьабакъда цар на лерттIа болх бара эшараш вIаштIехьдахаш, — аьлар илаташ кхедеча мехотряда начальника Н. З. Халина. — Совхоз вIашагIъеллача дена хьалъергъя яхаш, хьал ца еш латта техника тоаяра Iалашмате чIоагIа эцаш йола мастерскеш. «Чеченингушвино» объединене ПМК я уж хьалъе езар. Кlезига новкъостал ду тхона «Сельхозтехника» районерча объединене а. Тхона эшар бланнота тIа дIа а яздий дIаболх цун викалаш. Цу тIа чакхдоал цар тхона деш дола новкъостал.

Собране къамаьлаш даьча коммунисташа профоба Ш. Салиева, комсаш лелаеш йолча А. Гайтаевас, боабашкаш лелаеш йолча З. Рамазановас, кхьбараша белгалдаьккхар совхозе болхлой дIачIоагIбара эттера чIоагIагIа эшар бахача наьха вахара хьалаш тоаделга, дукхагIа нах чубаха цIенош хьалделга, кердача моттиге хий хьатIадахьилга, газ юллилга, кхы эшар вIаштIехьдоаккхилга хилар совхозе кулгалхоше, партийни организаце цу деша дукхагIа йоакхо е езилга.

— Дерригаа ларде латт къахьегама дисциплина, — аьлар хий дехкача болх беш волча тIемен къахьегамен ветерана Гутаев Хож-Ахьмада. — ХIаране дисциплина чIоагIа ца хилча цхьаккха а лаьрхIар чакхдергдац. Коммунисташкара дIаделаде деза дисциплина чIоагIъелга. Ханнахьа коммунисташ хье ца бахкар бахьан долаш цхьа сахьат совгIа лаьрхIа хиначул тIехьагIа дIайолайир вай тахан собрани. Вайга хьеж кхьбераш. ГIулакхаш беххаци дIатIен хьатIен дехка а на гIерташ, эттара халатIча моттиге шийна тIадиллар дизза кхоачашдеш хила веза вайх хIаравар. ХIана аьлча, коммунистага кхоач юкъера а дерригне бехктохкам.

Иштта собране белгалдаьккхар цу кхоачамбоацарий керттера бахьан партийни организаце наха юкъе беш бола кхетама болх эсала лелабарца хилар, КПСС июньски (1983 ш.) Пленумо дIадехкача тайпара не болх тоабера да дезараш дукха долга.

Таханарча декхарашка хьежжа партийно-организаторски а политико-кхетама а болх тоабара тIаберзабаь соцам тIайийнар собране. Из вахаре чакхбаккхарах тайпа хургда дуккхача даькъе боахама хьалхашка латта декхараш кхоачашделга.

А. ХАРСИЕВ.

ИШТТА БОЛХ БЕ ЙИШ ЯЦ

«Сунженски» яхача чуоттадаь хьайбаш кхоабача совхоза керттера декхар севах латт аьлча, на латт хIара шера 600—610 тонн дулха патчахьалкхен дIачудаларех. ЛоархIаме декхар да, аьнна цар коллективаца кхоачашде дукха низкъала да ала йиш йолаш дац. Аьхкийн гурахьен совхоза доахан лоемашка дамаш хул, цу хан-юкъа царна кийчде деза Iай даа доакъар, ремонт яь чийчде деза кхийнаш лерттIа Iа дакхка йиш хургйолаш.

Производство лерттIа вIаштIехьъяккхара паччахьалкхено совхоза тоъал ахча, латта, дика материально-технически база еннай. Цхьабакъда, совхозо ший декхараш лерттIа кхоачашдац. Цул совгIа, укх тIеххьарча хана шерагара-шерага болх кхы а вогIа бу. 1979 шера дулх IатIкхетара план кхоачашъяьй 94 процента, 1980 шера — 69,5 процента, 1981 шера — 46 процента, с[illegible] 23 процента. Шу хьалха хинача отчетно-хоржамий партийни собране гучадаьккхар боахама юхаетта, паччахьалкхен планаш кхоачаш ца яйта цIенхаштта кхоачамбоацараш. Цу хана, коммунисташа болх тоабертба, боахам детIабоалабертба, аьнна тешайи[illegible] парте райкома. Собране тIанийнар гIулакхац тоадара хьанъехьа соцам, парторганизаце секретаралле хержар Б. Б. Цечоев.

Сиха дIадахар шу, укх деношка совхоза коммунисташ юха а гулбелар отчетно-хоржамий собране баь болх буца а дакза дисар фуд тахка а.

Отчетни доклад йир Б. Б. Цечоев. Секретара боахама хьалех дийцар коммунистий дегацица юкъе гIолла чакхдала деза, аьнна хеталора. ХIане аьлча, карарча шера хьайбашта дулх тIаккетийтара 8 бетта плаи 16,9 процента мара кхоачашъяьдац, соахкарчул а лохагIа да уж хьокхамаш, хIара гектаре тIара 25 центнер кIа чуэца дезача чуийцар 5,9 центнер мара яц. Из районе эттара кIезигагIа бола хьувкъам ба. Хьайбашта ден-буса планах ах килограмм дулх тIадилла деза, хIьта долаш дар 182 грамм. Ер шу дIадоладелча деза дукха доахан дайнад къаьстта лоем латтача Iулашта юкъера. Укхаза 8 бетта 10 етт беннаб, ца боалаш, довра кхерам болаш, 66-на урс хьеккад.

Иштта, воча хьале да доакъар кийчдара гIулакх а. Йол Iалашъяра план 12,4 процент мара кхоачашъяьдац, силос — 64 процент.

Лекхе мел доаладьча бакъдараша къаьгта хьахьокх парторганизаце ший болх Iалаьмате ледара баьлга.

Секретара цIенхаштта критика йир совхоза зооветеринарнии инженерии службашта. Цигара специалисташ диза кхоачашдац шоай декхараш, лерттIа доал дац шоай участкашта. Секретара нийса белгалдаьккхар цхьаболча специалисташа доал ца дар бахьан долаш цкъаза зуламга кхоачавеш хилар. Бакъда, цхьа специалист цу хьанъехьа йист хиланзар, хьтIадам ца кхийттача санна багIар.

Хоадам болаш, дукха къамаьла вIаштIехьдаланзар собране. Къамаьлаш даьчар дувцар долча кхоачамбоацарех, бакъда, цар бахьанаш, боахама гIулакхашта коммунисташ юстаре хIана латт, болх тоабара фу де деза хьахьовкханзар.

Докладчико даь къамаьл нах хьоабергболаш дарар, хIана аьлча, кIоарга анализ а ца еш алкха проблемаш хьоахаярех кхоачам бир цо. Бехкечар цIераш яхапар, тахкаязар кхоачамбоацарий бахьанаш, белгалдаьккхазар болх тоабара де дезараш. Бакъда, шоашта тIера бехк дIабаккха гIерташ чIоагIа [illegible] Цегова, чуоттадаь хьайбаш кхоабача площадка заведующе У. Орцханова, совхоза директора С. Батиева. Воахама хьатта кIезига да йоахар, шудухьа доакъар Iалашде вIаштIехьдалац, кхш детта лаьтташ дац.

Кулгалхоашта цIенхаштта критика а еш, къамаьл дир болхлочо М. С. Ананьева. Цо белгалдаьккхар «Сунженский» совхоза уллуварча «Победа» яхача колхозе толамаш доахаш хилар. — ХIаьта цар а вай а хьалаш цаIаш ма дий — аьлар цо. — Воахама лерттIа доал эш, хIаранегара бокъонца жадсха деза ший декхараш диза кхоачашделга. ЧIоагIъе еза дисциплина, тоабе беза идеологически болх КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо дIа ма дехха.

Дукхха гIулакхаш да совхоза коммунисташа, массе къахьегамхоша уйла е езаш. ДIахо иштта болх бе йиш яц.

И. ЭЛЬГУКАЕВ,
Сунженски района «Къахьегама байракх» газета юртбоахама отдела заведующе.

ЖУРНАЛИСТИЙ СЕМИНАР

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдело а республика журналистий Союзо а Ведана, Ножай-Юрта районийн Гудермеса городской газетий болхлой, иштта моттигерча радиовещание корреспондентий-организаторий зональни семинар йир Ножай-Юрта. Цига даакъа доацаш хинараша уйла тIаяхийта ладийгIар КПСС Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара Л. М. Харсанова района экономиках, Кхачан программа а пятилетка кхоалагIча шера планаш а толаме кхоачашъяра къахьегаш долча оарцагIбоадаш районий партийни организаце дIахьоча балхий лостамех дувцаш даьча къамаьлага.

Семинаре хиннача масса а оагIорахьара тохнаш анализ йир КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо дIадехкача тайпара кепайийттача материалий дикал айира а цар тIа дийцар чакхдаккхара а тIехьа даьча балхий. Обзораш еш къамаьлаш дир КПСС обкома инструктора Х. М. Талгатова, газетий редактораши: «Красное знамя» — Н. В. Заздравне, «Колхозная жизнь» — А. А. Кукиева, «Маяк коммунизма» — Г. С. Гайрбекова, «Знамя коммунизма» яхача газета болхлочо А. Х. Уциева.

Семинаре дийца а дийца хьежар кепайоазои правовой пропаганда яра, моттигерча радиовещание студей балхе, ца тоабара де дезарий къакъехьарча дешашка.

Семинар баьхка итог еш къамаьл дир КПСС обкома кепайоазои, телевидене, радио сектора заведующе А. Н. Смоленцева.

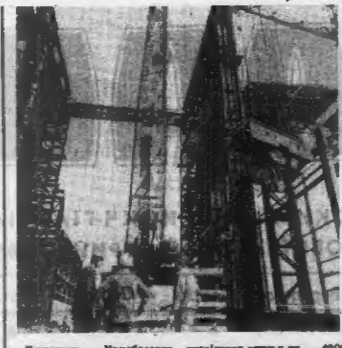

Тюменски Къулбеседен мехкдаьттен газа яьхара центрех цаI лоархIача Сургуте хьалъеш латт шоллагIа ГРЭС. Низ 800 эзар киловатт хурбола ГРЭС-2 хьалхара энергоблок пятилетка дирзалагIча шера балх бе йолалийта лаьрхIад.

ГРЭС-2 — Малхбузен СибарегIен йоккхагIчарех гIишло лоархIаш я. Довгор хилара йIаьхий йолча Юкъерча Приобъера доахкача газаца даьттаца хьаухача, газаца болх бечарех мехка а йоккхагIчарех хургья из. 4800 мегаватт низ болча керда ГРЭСо мехка мехкдаьттен газа йолча моттигаш, Ханты-Мансийски Ямало-Ненецкий автономни округий гороши, поселкий энергеци Iалашъяра дикка дакъа хIоттаргда.

СУРТА ТIА: Сургутски ГРЭС хьалъеча гIишлоний майдан тIа.

И. САПОЖКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Барт бола бригада

«Грознефть» производственни объединене бурув тохара йолча отделе аьлар: «Таханарча дийнахьа хьалхе лелаеча управленешта юкъе Горячеводски УВР я. Цига къахьегача цхьайтта бригадах таханарча дийнахьа ший декхарех лоархIа ца еш цхьаккха а яц, — аьнна.

ТолашагIа йолчарна юкъе а толаш я «Ястребиная» оалача моттиге бурув тохаш йола номер 122 йола коммунист Коньков Владимир Андреевич керте латта бригада. Из бригада шерра социалистически яхь йоарнаь я шера цкъа эзар метр бурув тохарен хIаьта из тохаш дIайода ха 25 процент локъярен тIехьа.

— Мишта вIаштIехьдоал шун уж гIулакхаш кхоачашде, лоаркIа дой шо? — аьнна, даьча хаттера шоп а луш Владимир Андреевича аьлар: «Ер дикъагIа шу да оаха шера 5000 метрал къоенгетIа довцаш лаьттан ченаш тохкаш бурув детта. ХIаьта хIана бригадо дош деннад из декхар шерага а ца тетташ итт бетта кхоачашде аьнна. Цу гIулакхага кхача тхона торо лургъя бурув толача керда техника юкъейоаларо болх оа беш йоаниа ха ца хуала лоецъяро».

Бригада толамех лаьца доладе дукха масалаш да. Царех да соахка бархI бетташ 20 дийнахьа «Червленная» яха номер цхьайттала гIа йола скважина бурув теха йисте а яьккха ханал дукха хьалха эксплуатаце дIаяьна хилар. Ерригача «Грознефть» объединене гойта яьнар хIаьмзаьлгаш проектиа кIоаргал 5535 метр хинна скважина иштта сиха йистеъяккха.

Конькова бригадерча хIара сагах доахк дукха дика, хьоихам оаа мегаргбола гIулакхаш. Царех цхьаннек дувца безам бу са. Из ва къахьегама ветеран Ивахненко Евгений Алексеевич. Тхьо шу совгIа ха я цо укхаза болх бу. Хьехамча а хинна дIаяттача цо кхебаь дукха нах ба бригаде а ерригача бурув деттача управлене а. 1982 шера деза СССР ВДНХ йолча мехкдаьтта промышленоста павильоне хьалтеха доал Ивахненко сурт.

ХIаьта «Грознефть» объединене «ший балха говзанча» яха сийдола цIи цо лелаю дукха ха я.

ХIана Евгений Алексеевича хьехамчал леладу дукха ха йоацаш мехкдаьтта техникум йисте а яьнна балха баьхнача. А. Секачевнеи. И. Редькинаи тIехьа. Шай йIаьха опыт, балха хьайленаш дог раьза долеш дIалу цо царна.

— Практически дукха балха опыт яц дешара заведени яьнна тхо долча. Хьаухача кагийча наьха, цудухьа уж ханнахьа хьал ца лаьцача говз бала тарлу. — Йоах Евгений Алексеевича.

Иттех шу совгIа ха я Конькова бригаде слесара В. Малаева, электромонтераша А. Мальцева, Ю. Аверина, буруваеттачун гIоинчаша А. Махмудова, В. Богилова, лаборантка-коллектора Г. Петуховас болх бу. Царех хIаране шоашкара дукха даагъа юкъехьу бригада сий лакха лоаттадара, [illegible] мен производственни дисциплина лерттIа лоаттаяра. Из иштта долга гучадаьлаф бригаде дукха ха йоацаш. Буровой инструмент чуйола капат хьадар. [illegible] дозал дола металлах баь гIирс скважиннага чубалар кхерам болаш нийсделар гIулакх. Вайгьда, наьха сабар, хьаьнгал дIакхаьчар аварица хулийташ инструмент хьалъяккха.

Дукхьал цхьан балхах тоъам баь Iеш яц В. Конькова бригада. СалоIача деношка вIаший хьоашагIа ух бурувдеттараш, цар цхьана деаду цIейш, вешта аьлча цхьа дезал санна я из бригада.

Хь. ЭСКЕРХАНОВ.

ДЕРРИГНЕ А ХЬУРМАТ ДЕ

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА ПЛЕНУМЕРА

Шин шу хьалха август бетта парте Нохч-ГIалгIай обкомо а сентябрь бетта парте Грозненски горкомо а шоай пленумашка дийцар кхомбара, бийдала, доагора-энергетически, иштта кхьийола материальни ресурсаш хьурмат деш дIаахийтара бола болх чIоагIбара КПСС XXVI съездо, СССР Министрий Совето тIанийца решенеш кхоачашъяра де эшараш.

Дика хет цу хана дена партийни, боахама, советски, профсоюзни, комсомольски органаш уж гIулакхаш дукхагIа теркалдеш хиниилга, цуна дола цхьаьнха цхьа тешал дар дIадалача цIаьраска дийнахьа кхомбара режим чIоагIъяра даьгъе хьалла шоаш дергда, аьнна тIанийцар иштта кхоачашдеш да тахкар дукха парте Грозненски горкомо яь пленум а.

Укхаза къамаьлаш даьчар хьаьнехкар городера КПСС райкомаш, юкъхьанцара партийни организацеш, боахама кулгалхой бийдал, доагороэнергетически ресурсаш кхояра мероприятеш а оттаь, белггала болх беш хиниилга. Из болх мел ца балийтар дукха парте горкома бюрошка массех предприятие балха гIулакхех лаьца отчеташ ладийгIад.

Цу хьакъехьара хьокхамаш белггала тоадала доладенйад «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене. Цар партком кест-кестагIа ладувгIа яьннай бийдал, реагенташ, йовхален электрически энерги хьурмат деш дIаааахийтара, мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи кIезигагIа йоаяра дешашка. Ший болх къинарегIа бе яьннай экономически анализ-ю бюро. Из деррига бахьан долаш карарча шера пах бетта йоаль мехкдаьттех мехкдаьтта продукташи соахка цу юкъа йоаьчул 2,8 процент кIезигагIа хиннай. Иштта кхоачашъеш я электрически, йовхала энергеиа, котельни доагора кхомбара министерства енна заданеш а. «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене 1980 шерапа нийсдича карарча шера дIахийцача хIара киловатт-сахьатаца дIадахийта удельни доагор 10,6 грамм кIезигагIа хиннад.

Ресурсай деррига тайпаш кходара, прогрессивни техникеи технологии юкъеоалара къахьегама коллективаш оарцагIйоахаш беча организаторски массово-политически балха даькъе пайдане опыт Iоаьй «Промавтоматика» НПО опытиа, «Электроприбор», «Красный молот» заводий, кхьийолча а партийни организацешка.

ХIаьта цу дерригне гIо даьд пятилетка дIайолаеннача гIоне городе гIолла 150 млн. киловатт-сахьат электроэнерги а цхь шера заданегIа йоагIачох 46 процент, 225 эзар совгIа гигакалори йовхала энерги, 8,5 эзар тонн прокат, тоъал дукха котельни доагор, автобензин, моторий даьтта кходайтара.

Из дика да, хIаьта а укхаза къамаьл даьча цхьачар дукхагIа теркам тIаэзар долаш долча кхоачамбоацарашта. «Грознефтеоргсинтез» объединене предприятешка а дукха доа заха мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи, конденсат кIезига юхадераяду. «Грознефть» объединене бурувдеттача дукха авареш хилар бахьан долаш дукха энергетически ресурсаш дIаухийт, метала лерттIа кхомбеш дIаухийтилга вIаштIехьдаьккхадац Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене, ремонтно-механически, электро-механически заводашка, машинныьъа управлене, кхьча предприятешка.

Пленуме нийса белгалдоахар кхоми хьурмати дара тIаерзаяь мероприятеш комплексной тIагIерттий чакхйоахаш хилча, хьакхула пайда а бокхагIа хул, яхаш. Иштта укхаза къамаьл даьча парте Октябрьски райкома секретара Х. М. Борщикова дийцар материальни, доагора-энергетически ресурсаш кIезигагIа йоаяр дукха КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хиначул тIехьагIа парте райкомо яхь тIа а организационно-экономически мероприятеш вIоагIъярах, цу гIулакха хьеж ца беш тIахьожам лоаттабергбола райони комисси вIашагIйоллара. ХIана парторганизацешка отчеташи хоржамаши дечача хана вIашагIъеллай кхомбара режим чIоагIъяра даькъе администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабергбола 59 комисси. Цу хьакъехьа дикка болх беш ва районерча 2300 халкъа тIахьожамхо, комсомольски прожектористаш. Кхоми хьурмати дара уйла наха чуйоеассаеча лоархIаме моттиг дIалоац 11,3 эзар сaг чулоацаш йолча политически экономически дешара сето а. Цу темах лаьца 500 лекци йийшай укхаза.

Кхомбара йола лицевой счеташ йолаш болх беш я районерча 225 бригада, 370 болхло. Социалистически яхье карагIдаьнарий мах беча хана теркалду кхоми хьурмати дара даьр фуд.

Из иштта дале а района карагIдаьннадац цхьадолча хьокхамех парте горкома пленумо енна задани кхоачашъе. Оттабаьча боарамагIа метала кходаьдац, лимитал совгIа котельни доагор дIаухийт Ерригеоюаии бIаргаш дайнарий общества учебно-производственни предприяти, Нохч-ГIалгIай химзаводо, дIа-юха леличи составах, вагонех-пайда эцача дукха кхоачамбоацараш да машинныьъа отделене, алхха соахка моахьаш дечкъадарах хинна зе 112,5 эзар сом да. Из хургдацар, нагахьа санна цар парторганизацеш кхомбара, социалистически доалахье дораяра дешашца цIенхаштта хьоарехьоаре, къахьегамен производственни дисциплина чIоагIйоре, тIадиллача гIулакхаца кадрий бехктокхам айборе.

Пленуме хьыда белгалдаьккхар капитальни гIирсаш деча дола кхоачамбоацараш. Укхазе, хьалде дола а дов. чакх ца довхаш дисад 131 миллион сома маькха гIирсаш. ГIишлошъеча организацей партийни организацеша, кулгалхоша йоагIа терко тIахийтац халача балхашта механизаци яра, техниках лерттIа пайда эцара. Дукха лечкъаю материалаш, гIишлош хьалъяра дикал лоха я. Брак ярца алхха 12 объекте даьча балхех дIаяздаьча ахчан тIера госархстройтIахьожамо тIера даьккхад 145 эзар сом. ХIана а дукха йоаю балха ха, лоха я дисциплина.

Пленумага хоам бера ЧИУС балха анализ еш хиначча Нохч-ГIалгIай химзавода мастера В. И. Вейгула къаьстта терко тIаэзар парткомо цу даькъе гойта ледарло хьагойтара. Кхомбара хьакъехьа фу ду хьажар дукха шийи заседание цхьаь цхьан подразделене болх тIехьебац цо, е парте горкомо енна заданеш царга дIакхоачара де эшар а даьдац.

Энергоресурсашта кхомбера дIадахача шерара социалистически дийцараш шоаш дикха тIехьоачашдарах дувцаш «Оргтехника» объединене парткома секретара А. В. Галича шоай цу балха тIа аьттув буалийта формаши методаши хьайовзийтар.

Технически мероприятеш тIатеIIа чакхъяхара санна йоакхо ю укхаза цехашкеи отделашкеи хIара дениа беча балха а. Укх шера болх бе йолаелча укхана электроэнерги, хий дIаахийтара тIахьожам лоаттабу комисси. Цар хIара дениа ерригача подразделенешка тохкам беш хьагучадоахараш социалистически яхье итогаш еча заводской комиссега дIачулу. ХIаьта цар гIалат баьнараш классни моттиг ца луш бутт, ШоаллагIа цу тайпара дар гучадалийтараш комиссе тIабех, яхь из ца хилийтара де лаьрхIар хьадувцийт царга. ХIаьта яхье котбаьнараш а ледарло яьраш а радио гIолла кхайкабу. ХIаьта цу хьакъехьа халиьа тIахьожам хоштеи комсомольски прожектористштеи гучадаьнараш листокашка гIолла дIадовзийт.

Бакъда, йолаш я цар балха тIа мела оагIонаш. ХIана а тIехьа Iалашдаьдац кхомбара лицевой счеташ, оборудованега эффективно болх байтара дола паспорташ шерра балха юкъедоаладелга. Ерригача цехашка яц электроэнерги мел дIайохийт хьагойта счетчикаш. Де йиш мел яр дац хьалхалеттарий опыт шерра йоарнаяра а.

Ховдамболаш дийцар транспорта балха тIа доле кхоачамбоацараш а. Нохч-ГIалгIай транспортни управлене боарамал совгIа 4 эзар тонн бензин, 833 тонн дизельни доагор доадаьд. Укхаза хIара бетта анализ йиц доагорасмазочни материалашта, транспорт балха арайоалийт еха спидометраш йолаш, доагор дIаахийтара тIахьожам лоаттабац. ХIаьта укхаза къамаьл даьча цу управлене кертерча инженера С. Х. Келоева гIулакх бокъонгахьа даккхара хьаддача маькъех дувцаргда, аьнна хетар. Бакъда, цун къамаьл самоотчетал тIехдаланзар.

Дукха энерги, йовхал, хий доаду городской боахам лерттIа доал ца деш лелабар бахьан долаш а. Нах бахача цIеношкара подъездаш, кораш дохьадаь ца хиларах сеть еха хиларах дукха зе хул. Из иштта нийслу райисполкомашка, учебно-производственни предприятешка, горжилуправленешка болх эсала бендаь, аьлар Грозненски горисполкома председатела заместитела А.-Х. Х. Аушева. ХьатIайоагIача гуйранIи юкъа йоагIа хийчо е еза цар.

Пленуме хьадийхар партийни, советски, боахама, профсоюзни организацешкара хIара денна кхомбара режим чIоагIъяра тIахьожам лоаттабелга. Из болх производство дегIайоалаяра, арахецача продукце дикал чIоагIъяра, продукцега дIадоаар чухьахьдаккхара тIаберзабелга. Цу гIулакха чIоагIа оарцагIбаха беза тайп-тайпарча комиссешкара активисташ, халкъа тIахьожамхой, рационализатораши изобретателаши, депутаташ, коммунисташ, деррига къахьегамхой.

Пленуме бухсоцаш къамаьл дир парте Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова.

Пленумо соцам бир аргIахара городской отчетно-хоржамий конференци 17 декабре чакхъяккха, аьнна.

С. МАЙСИГОВ.

Космически тохкамаш

КОСМОСА ХЬАЛХАРА СТАРТ ЯЛЕХЬА

26 шу хьалха, 1957 шера 4 октябре, вай мехка орбита тIа яьккхар космически эра дIайолаьб Лаьттан искусственни спутник. Ракета-дIакхухьари спутник шен хьажрца ювааенна событеш а Сергей Павлович Королевен цунна улув хиннача цун гIоинчашен цу событешта юкъе лаьца даакъа а тахан кхоачамболлаш довзаш да. КIезигагIа довз наха Байконур яха космодром хьалъяра, командно-измерительни комплекса станцей сеть хьаяра истори. Цу службаша толаме болх баро дуккхача даькъе новкъостал дир хьалхарча спутника старт геттара дика чаккхьилара а советски космонавтика дIахо доккхий томашаш дахара а.

Нагахьа санна хьалхарча спутнико старт яьча моттига из событи хилалехьа шу шу хьалха моллагIа цига нийсвеннача сага гургъяр тIадаьна доадама хIама а доацаш ах гIуми ах лоабети а болаш йола кIезига айенна шьра моттиг. Космодром цига хургхилара белгало йоацаш яр. Алхха вIашш гаьн-гаьна яйа вах бала моттигаши ара далаш дийнна ма Iуллиши мара хIама дацар гуш.

Космодром хьаьтьярах йола решени тIанийцар 1955 шера. Цунца яьан хьайир из хьалъергйола моттиг къоастийра йола комисси. Из моттиг харжара йола критери иштта яр. Хьалки хила дезар. Космодрома эттара дикагIа йола моттиг я экватор, кIана аьлча цигара урагIахийтача спутника ледара сухал эттара чIоагIагIа совйоал лаьтта кхесташ хилара чотагIа. Доалче, вай мехка территоре тIа космодрома хоададеш дола лаьтта ма хулла къулбехьерча доазона юхехьа хила дезаш дар. ШоллагIа. Ракета-дIакхухьар гIетта йодача трасса тIара лаьтта Iочулег цун пайда кийша даьнна лагIаш. ТIаккха, лаха безар дикка бIаьха бола тIабахаш цох боаца лаьттан оаса. Кхы хIамаш а дар теркалде дезаш, амма керттердараш уж шин хIама дар. Кхы группана енча а енна гIулакх тахка Казахстанен Малхбузен СибарегIена къулбехьарча даькъа тIа яяар комисси, хIана аьлча цига белгалье йиш яр космодром йилла а кхераме боаца лаьттан оаса бола я моттиг. Стартови майдана шийна эзар тIехьагIа гаа дIаахийтара йола латок хьаеш лаьтта дакхара балхаш сов дукха де дезаргдоацаш геттара къаьстта-конфигураци йола моттиг. Цунца цхьан теркал де дезар лаьттва вIалхара хий хьагIа дайийта йиш йоацаш хилар а. Уж деррига хIамаш доаткаш йола моттиг лаха вIаштIехьдаланзар. Цудухьа космодрома хержача моттиге, стартови комплекс хьалъеш миллион кубометрал совгIа лаьтта тасса дийзар. Де дезаш хиннача балхий боарам низ бола электростанца хьалъеш де дезарашца нийсбе мегаргболаш бар. Стартови майда хьалъе йолаешшехьа хьалъе йолайир космодрома дуккха служебни зданеш а цу вона вах бахаргбола моттигаш а. Из деррига а практически шин шера дир.

ВIаштIехьдакхка дезар спутника орбита къоастаяра а цу тIара Iочутела радиосигналаш луацара а спутникага хьежаш йолча станцей сеть хьаелга. Мишта хила езар из сеть? 50-гIа шераш деръа луш Iилманхой группа отталир командно-измерительни комплекса керттера принципаш состаш. Амма реальни сеть хьаяра йиса ха геттара кIезига яр. Дуккхьа за ах шера чухь практически ерригача вай территоре тIа гIолла дIанийсйир лаьттара измерительни пункташ. ДуккхагIча дакъе уж яр царна ма кхуьцара йоапача зданешка, цкъаза дуккхьала автомобильни шассеш тIа смонтированни йола радиотехнически установкаш.

Хьалхара а цул тIехьагIара а спутникаш урагIухийтача хана командно-измерительни комплексо къестадора башха чоалхане а доаца декхараш: полета траектори белгалйора телеметреца, зуьра космически аппаратий нерттерга бортови системаш болх мишта бу. Амма геттара сика, чоалхане дийрзар уж декхараш: орбите ледача аппаратай балха чIоагIа юкъе ца гIийртача даргдоалеш; цар траекторешь, ориентацеш хувца езаш, бортови системаш болх бе йолаялийта а сецае а езаш эттар гIулакх. Спутникаш, планеташ та юкъера станцеш, пилотируемый аппараташ дуккхагIа ме хул тIаеттадора, дикалга диллача дегIа а ухар командно-измерительни комплекса сеть.

Дуккхьашка урагIа лхийтача спутникан «Салют-7» яхача орбитальни станцеяи юкъара дистанци Iалаьмате йоккха я, дукха совгIа эшашагIа йоацаш извал дистанци а йиъчарх йолча шассийна тIа смонтировать дьь хиначa хIамиа а чоалхане ца хиинача хьалхарча «Зарянех», ард вай, гаьнарча космически бувзама Центре оттаньча дунен тIа эттера йоккхагIча 70 метр йолча радиотелескопаи юкъера яр. Сел кура а хьежаргдац вай «Заряна» бIара, цо шай де дезаш хиниа гIулакх даьд. хIаьта хIана из латта бокъо а йолаш аргIанара пилотируемый корабль наькъа даха арадаккха Байконуре ухи специалисташи хьашийи вIашагIбетталуча хьежара йолча майдана юкъе сайлен пьедестала тIа.

Йоккха я СССР территори, хIаьта а лаьттана гаргарча орбите ледаш йола космически аппарат алкха 20—25 минута мара гойта йиш яц лаьттарча станцей (хIаьта орбитальни го баккхара балха совгIа эшашагIа довцаш цхьа сахьати ах сахьати деза). Цул совгIа, Лаьтта кхесташ хилар бахьан долаш, масала, «Салют-7» дийнахьен буси боаккхача 16 гонах, 5—6 го вIалла гуш а хилац вай территоре тIа. Дукхха бехктокхаме операцеш — стыковка, тормозий двигательни установкаш болх бе йолаялийтар — дуккхача бахьанех Атлантике дIайолаяр дикагIа долаш я. Цу дерригача хIамаех хинкай лаьттарча зувча станцей сетаца цхьан фордаш тIарча станцей сеть а хьинаре дегIа кхувзара кIийле. Тахан цу сета чудоагIа «Космонавт Юрий Гагарин», «Космонавт Владимир Комаров», «Академик Сергей Королев» санна дола доккхий кемаш (цар водоизмещени 17,5 эзар тоннатара 45 эзар тоннага кхоачаш я), хIаьта иштта башха йоккхий йоаца (9 эзар тонн) фордаш тIа лелаш доза «Космонавт Павел Беляев» яхар санна йола радиотелеметрически комплексаши. Цу флотиле Флагмана «Космонавт Юрий Гагарина» (Iилман кемашта юкъе дунен тIа эттара доккхагIа да из), торонех дувц укх цифраша: кема тIа я 96 Iилман лаборатори, каютай ерригга майда — 20 эзар квадратни метр, укхаза да хиво а спортивни залаш а, бассейнаш, поликлиника. Кема электростанце йиш я юкъера город электроэнергеца Iалашъе.

Дукха хIама ца эшаш цхьа эзари ах эзари «Космос» — хьалхарча спутника тIехьено — старт яй космически эра шерашка, дегIа а ух, беба а беб кхача космически аппаратий дезалаш. Хетаргахьа, дувца доагIаш а дий хьотI кхацар космос йолча хана, толамий «лардах». ХIаьта ала дезаш да цу тайпара йола дарл — лаьттара ю Iалацо — йолаш я аьнна.

Михаил ЧЕРНЫШОВ,
АПН Iилман долахьа йола обозреватель.

Пятилетка 4 шера план—кхаь шера

Атта саг хургвац Надтеречни районан «Новогорский» совхозан комсан лелаер НГІАССР Лаккехьарчу Советан депутат, Къахьегаман ЦІеча Байракхан шиний орденан кавалер Энгиносва Залпа ца йовзаш. Шер-шера хІора гектаре тІера 100—120 центнер комсаш йоалаш хьайоагІа цо кулгалду совхозан барзІлегІа бригада. Совхозе эггара къахьа бригадин подоадагІа къахьета йолаенай ца коллектив.

Бригаде къахьегаш ба ланна, хьувкъам кхеба боккъонца бола говзанчаш. Царех моллагІаер а, хІана уких сахьате йох агроном вича, из болх бе ховргдолаш ва.

— Цудухьа, цу бригада болхлоаш къамаьл деча хана, цар дувцачунга ладийгІача вешоал оа цар профессиональни знанеш сел кІоарга хилараx, — йоах совхозан директора Ахматов Мовладе. — Цуига хьекка ба-их боакнхаш бола толаш а. План 313 тонн йолаш бригадо хІанзлекъа приемни пункташка дІаяхьийтай 400 тонн комсаш.

Совхозе меттел, еррига районе а нагахъа мара хургьяц ухх бригадаца ланха хьувкъам кхебарах иийслургйола коллектив. ЦхьайттталагІча пятилетка дикъ шера план кхаь шера кховчалъе, карагІдьилад хьинар долча коллектива. ДикагІболча звеньевойшаш В. Межиевас, З. Астамировас, Н. Солтабиевас, Б. Юсуповас шоаш доал дьча хІора гектара тІара йоах 80—90 центнер комсаш.

Ш. ХУСЕЙНОВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара хьтехьа) С. Сапаева, бригадир З. Энгинова, Б. Умалатова, З. Умалатова.

Х. БАЙДАЕВА сурт.

ГОРОДО-ЮРТА

ДОККХА НОВКЪОСТАЛ ДАЬД

ХІара шера доккха новкъостал ду районерча совхозашта тайп-тайпара юртбоахама балхаш чаккдоахача городерча болхлоаш, школашкарча дешархоша.

Уких шера «Сагопшинский» совхозан комсаш чуэца новкъостал деш хиннаб городера «Малгобекнефть» НГДУ предприятешкара, кхыча организацешкара болхлой, 20-ча юкъерча школера, Алматоерча ПТУ МагІалбикерча филиалера, иштта СоагІапчарча школашкара дешархой.

Царна юкъе къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб СоагІапчарча № 18 йолча юкъерча школера дешархой. 40 соьгІа тонн комсаш яьхай цар уких шера. Цул совгІа, совхозан 28 гектар комсашта Іуйнал а даьд. Комсаш чуэцача цу школера дешархошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай А. Галаевас кулгалдеча 9 «В» классо. Норма 100 килограмм йолча, 160—170 килограмм комсаш чуэцаш болх баьб массагІча классашкарча дешархоша Гандалоев Хизара, Галаева Маккас, Цечоева Мовлатиана, Бокова Фатимас, Двурбеков Вахьауддина, Гандалоев Ибрахьима, Мужахоев Ільясас, дукха кхыбараша.

Комсаш чуэцача болх беча дешархой къахьегам віаштІехьбоаккхаш дукха низ хьинари дІаденнад уххала болх бераша кулгалдеш хиннача физкультура хьехархочо А. Ш. Гандалоева.

— Предприятешна а школашна а новкъостал даьдешаре иштта сиха комсаш чуйина даргдацар тхо, — дувц совхозан комсий отделене управляюще Богатырев Руслана. — ЧІоагІа дика новкъостал даьд тхона Алматоерча ПТУ филиала дешархоша а. ХІара дийнахьа 100 соьгІа сат хулар царех комсаш чуэцача болх беш, директори хьехархойн хьалха а болаш. Шоаш беш бола болх цІенен дикен беш чаккбаьлар уж. 80 соьгІа гектара тІера комсаш чуэца новкъостал даьд цар тхона уких шера.

Къаьстта дика къахьегаш хиннаб: Боков Адам, Гандалоева Мартаз, Угурчиева Фатима, Додов Мустафа, Харсиева Хьулимат, Цороева Марет, Хидиров Вахьауддин, Доскоев ХІарон, Котиев Муса, кхыбараш. Группашта юкъерча социалистически яхье хьалхара моттигаш яьхай А. Ю. Гапархоев мастер волча гІишлонхойи С. О. Ахриев мастер волча комсаш кхеерийн группаша.

Шоай практика йолча хана тха комсаш лелаеча отделене комсий кІотарилаш шалера тІара хьайоастача, аьшкасьрг хьалгьайбеча, комсий плантацешкара кхыдола гуйран балхаш чакхдоахача новкъостал де а лаьрхІа ба ПТУ филиала дешархой.

А. БАСИЕВ.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХАБУВЛАШ

ДІаьхкача хана производственни плаьнаш социалистически декхарех лоархІа ца еш хьайоагІарех яр Назрановски трикотажни фабрике конвейер ялх йолча конвейера коллектив.

Дукха уйла йир фабрика администраце, общественни организаце вихалаша фу дича баьъахьа дар-те из коллектив тІехьаюса лар хьалхьаккхара, яхаш. Юххера берхІлагІча конвейера бригадира Дзарасова Хадизета лаьрхІар тІехьаюсача коллектива кулгалде ше хьожалйтар кулгалхошкара деха. Цар чІоагІа раьза хиннаб хьаллаьлар Хадизета предложени, хІаьта хІана уж декхе а баьннабац шоаш цунна из тешам бенна. ЯлхлагІча конвейера бригада гІуланхаш тоадала доладелар.

Ше пенсе яле а Дзарасова Хадижет дика лоархІаю бехктовхаерча декхарех. Из дог дезаш я ше кулгалдеча бригадах меттел, шийна хиннача бригада толлаьмех а.

Хадизета бригадерча 24 сагах берхІ коммунистически къахьегама ударникаш ба, хІаьта царна юкъе дукха ба цхьайтталагІча пятилетка кхаь шера а диъ шера а декхараш хІанзле кхоачашдаь швейни-мотористкаш. Царех ба 1985 шера февраль бетта чотах къахьегаш йола Долгиева Рукъет. 1984 шера январь бетта чотах болх беш бола Точиева Марет, Эсмурзиева Лида.

Бригадера ялх саг пятилеткан кхоалагІча шера декхараш укх деношка кхоачашдаь боалаш ба.

М. СУЛТЫГОВА,
трикотажни фабрика социалистически яхье йолш конвейер.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Дуне цхьан кІиргІа

МАШАР ЛОРАБЕЛГЕЙ ЧІОАГІБЕЛГЕЙ— ВАЙ ХУВЦАРГБОАЦА НИКЪ

Планета тернам тІаэзаб, дунен халкъашта юкъе хІанз латташ долча хьале Советски кулгалхошта малагІа никъ каралаца беза яча хаттар отташ, аьнна белгалдоаккхаш КПСС ЦК Генеральни секретаро, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателан Ю. В. Андропова аьча Заявление. ХьалхагІа а санна СССР никъ машар лорабара а чІоагІбара а, кхоккам лаьгІбара, герзаш Іоадара тІехьара хоккам соцбара, паччахьалкхенаша цхьана гІулакхаш леладелга. шерданан кІоартдаран тІаберзабаь да.

Доазол дехьарча информационни агенстваша деча хоамаша, газеташа, радиоша, телевиденеша еча комментарешка, политически общественни деятелаша деча къамаьлашка белгалдоаккх Советски Союзо шийгара хьалторон кхерамолен кхыча халкъийчох хьа а къоастаяц, цул совгІа дукхал а кхац, яхаш. СССР дІахьош бола никъ хаддаза машар лорабара тІаберзабаь хилар дІа а гойташ, «Нойес Дойтчланда» белгалдоаккх советски политика ларде тІехбола кхетам, реализм, машара кхела кІоарггара бекхтокхам хилар.

Ю. В. Андропова, белгалдоаккх доазол дехьарча непайоалою, машара цІенкаштара кхерам тІагувсаш бола никъ дІахьош йолча хІанзарча США администрацега цІенхаштта дІахьийнад цар леладер мегаргдоацилга. Цун маІан — кхыча паччахьалкхений а хеликъай а хьашташ теркал а ца деш, Америка ВІашагІкхийттача Штаташка дунен нерттера хилара позицеш кулга Іелаиде. Цунца США сов а чІоагІа чугІерт. вІалла а кхетамчу вола саг тІехвала йиш йоаца доазув ца коададе. цхьаккха тайпа а торнеш йиш-те Вашингтоне аьле, шен а воанкхаш.

Антикоммунизма бІаргаш доадаь: дунен кхел карайраш хила дага бола США доале латта гІоазараш, исторе лелам юхаберзабе гІерт. хьаІоадаьд— «МХ» яхача ракеташка девз нервно паралитически газа контейнерашка кхаччалца долча — адамаш хІаланбдаре героий бІарчча гувяаш. Цар Іовдала а ядерни бІаьшерене хила йиш йоаца а ядеяй вІашдухьаленеех, тІема вІашдухьаленаш е гІертар адамлениа доккхача зуламе хургда «Вашингтон пост» яхача газето тешалагІа. «кхетамчу вий-те яр алийтар тол, цІечарца хІаьда ви палийтачуя» уйла йолаш бераш дукхагІа ба вашингтонски политиканашта юкъе. Дерригача дунеша «венияр тол, иІечул» яха ше-ше вуз лоэуиг качдолла гІерташ дац-те. Йовзаш йола факташ юхамаччахьа йовхаш яцІ. кхоккам чІоагІбари герзаш Іоадара тІехьара хоккам чІоагІбари духьа американски администраце дІахьош бола никъ харцонцен демагогецен бакъбе а Советски Союзах аьлдита дувца а гІерташ ООН-ве США президента даь къамаьл.

Из яле а вош яле а моллагІча правительства леладеча гІулакхашна хьежжие кхетаю халкъаша цун политика а. Вашингтона ловчча бесса адамаш чура хьахкъал дІа а дахадац е даха йиш а яц. Тахан шийн оаз хьаькъале боацача гІерзашка гІоллавча хохкама духьала, машар лорабара тІехьа айеш мел вар тешаш хила мегаргва уж гІулакхаш кхоачашдера тІаерзань Советски Союза а кхыча социалистически мехкий а политика хиларах.

Советски Союзо, белгалдоакх Ю. В. Андропова заявлене тІа, шийна мел могар дерда лаьттан тІа машар хилийтара.

АМЕРИКАНСКИ КОЛОНИАЛИЗМ ХАРЦ ЛОАРХІАШ

Машара Дерригдунен Совета решенегІа 23-ча дена 30 сентябрга кхаччалца дІадихьар Пуэрто-Рико халкъо къамаи кортамукъале бахьан долаш доаттабу къовсам хьаллацара кІира. Ухх деношка шийна соабьине еррига планета тІа дІайийкар цу зІамигача мехка США оалала духьала лоаттабеча къовсама дика уйла мел йола саг мутІахьа хилара оаз.

Хала кхел я Пуэрто-Рико. Карибски форд Атлантически океанах хьакъоастабеш йолча дукхачарех йола из гІайре хьайийллай Колумбас 1493 шера. хІаьта дукхача хана Латински Америкерча испански колониализм хьалкхаьбача бІоагІаех цаІ йолаш хиннай из. 1893 шера испано-американски тІом лаьттача хана США аснаро дІалаьцар Пуэрто-Рико, цунах колони а еш. Тахан гІайрен 80 процент йолча экономикана доал деш я кхыча мехкашкара капитал, США а малхбузен кхыча мехкий а монополеша дІалийцай цІаста, никеля доалла моттигаш, берда йистерча шельфе мехкдаьтта доахаш ба сихбенна. дарегІча бал-ха низах пайда а оацаш, дийца варгвоацаш чІоагІа пайдаш доах цар цигара.

Вашингтонера истори юхамаччахь доахараш эхь а доадаь. 85 шу хьалха, американски седкъий-оасаш уха байракх хьалхайбийча дена Пуэрто-Рико исторе чухь «врезе зама» йолаелча санна гІулакх оттаде гІерт. Цун кертера «аргумент» лоархІ 1952 шера Вашингтоно низегІа тІаийца, цунах «шийх лоІамагІа США-х хьаккийтта паччахьалкхе» лоархІаш йола, Пуэрто-Рико «Конституци». Бакъда, фантазиа тешал ду. американски оалало кхо миллион долча халкъа моцали къелли мара ца далара. Тахан 30 процент бола пуэрто-риканцаш бе болх боацаш. вешта аьлча, дІахо баха цхьаккха тайпа рузкъа доацаш ба. БІаьш эзараш бола цхьа мехкара дІабахаб. репрессеен моцала баларен гІертараш.

Ше «демократе хаьхо я» аьнна дерригача дунен тІа хІанз дац аьнна дІа а кхайкадаь, Вашингтово эхь а ца хеташ, бІарчча халкъ шийн лоІаме хьаьара бокъо Іотелаю. КІайча. ЦІагІара президенташ хувцалу. ХІаьта дІахьош йола Пуэрто-Риканцара политике ше хиннача тайпара юс. США-с вІалла ларде а лархІац дунен халкъашта юкъера общественни уйла, тернал ца деш дут колонеш дІаяхара йолча ООН-а лаьрхІІа йолча комитето массаза а дувцаш а, цу мехка халкъа шийн лоІаме дегІаеха бокъо хилар чІоагІдеш а доля Пуэрто-Рико статусах дола доаш.

Пуэрто-Рикона из бокъо дІалара метта Вашингтоно гІайренах США «хибухе гІоргІоаца авианосец» еш латт. Американски оалал эттача шерашка цига хьалхьай Центральни Америка а Карибски бассейна а мехкех хьежоргаш даь йола пхийттанел тІех тІема база. Администрацена доал де президент Рейган эттача дена Пуэрто-Рикова милитаризаци елга геттара а сихденнад. ГІайрен тІа хьагучаяьаьл Пентагона керд-керда объекташ, цунна гонахьарча хишт тІа хан-ханахьа чаккйоах йоаккхача масштабагІа йола, бухсоцдаш США-с цу регвоне тІема интервенци яра кийчбалара еш йола тІема маневраш.

Вашингтона Пуэрто-Рикерча политика Латински Америка а дунен прогрессивни общественность а вІгІаз хьалхьею.

ИРАЧА ВІАШДУХЬАЛЕНИЙ ХЬАЛЕ

Вашингтонерча реконструкцен дегІаахарен дунен халкъашта юкъерча банка (МГРР) модернистски адале йоаккхача зале боксерски ринга оттаьяц. Бакъда, сентябрь бетта тІеххьарча деношка МВРР а дунен халкъашта юкъерча валютни фонда а — капиталистически дунен эггара йоккхагІйолча кредитни организаце— кулгалдара органий хІара шера хула сесси йолча хана зале хиина хьал къовсамта, дегІазъахарга дилалачі, мессаза а ринге хулаш дар дар. Из хьал иштта оттадир США а цун союзникий а, иштта бІарччача малхбузеннар а дегІадоагІча мехкашта а юкъе гІеттача ирача къовсамо.

Критикаe ю кхоссараш эггара хьалха рейгановски администраце империалистически арахьара экономически политикана тІаерзаььар. Паттнерашна вашингтонагара дІадехар. уж доацаш Іалаьмате йоккха арахьара торгови дефицит сов а йоакихаш. малхбузен мехкий капитал США-с дІаувзаш йола геттара айкъ банковски учетни ставкаши долларна курси лохьдагга. Цунца США-с тешхаю экономически проблемаш, финансировани ю герзаш Іоадара техьарча хохкама. Вашингтона «доттагІий» цун эгоистически экономически политикана мел раьза боацаш хиннаб ховргда. кхыметтел Италера казначейства министра Дж. Горвиe «американски доллар — вай юкъара моистагІа» аьнна яьча заявлене тІа а.

ДегІаухача мехкий викалаша США а кхыйола империалистически державаш а бехке йора цар шоайцига экономически кризис экспортагІа лоаттаю яхаш. Къонача паччахьалкхений экономика дегІаахар болар лаьрІлуш дола вІашта дихьлагІа шу да. Царга доалла арахьара декхар геттара уиаарча боарамга 700 млрд. долларга кхаьчад. ДІадахача шера Азе, Африка, Латински Америке мехкаша дІатекхад 131 млрд. доллар, вешта аьлча, экспортагІа шоашка кхоачачун дахьлагІа даакъа. Из да цар малхбузен «дикадечаргаре» шийн хьайяьча заемел тоъал дукхагІа. ХІаьта малхбузе дІахо а цар бийдала мах тІера а боадаш шийн промышленни продукце мах айбеш я. Из боахара политика бахьан долаш дегІаухача мехкашта хІара шера 20—25 млрд. доллар зе хул.

Вашингтоне дегІаухача мехкий викалаша дІадехар кризисо ду зе юкаметтаоттадара шоашта кредит совйоакихилга. Вашингтон тІа а гІерта къонача паччахьалкхенашта луш йола заемаш кІезигбе лаьрхІар малхбузен мехкий финансай министраша. шоашка а финансови халонаш я аьнна, бахьан а даьккха. «Экономически кризиса ушала чура хьалъяла а гІерташ, дегІаухa мехкаш цу ушаллла чудахийта кийча я» США,—яхаш язду цу хьакъехьа «Фолья ди Сан-Паулу» яхача бразильски газето.

Уж дешаш бакъхилара тешал дир цу сессе къамаьл даьча США президента Рейгана ше. Цо цига даьча къамаьла маІан—гера Іоедара тІехьара хохкам чІоагІбелга, союзникаш яхар даь тІехьашка ца валар, дегІаухача мехкашта заемаш яла ца тийр, из ца хилча а оккарий хьасапе мукъадаьнна мехкаш довхаш йолча монополешкара «гІо» деха яхаш хьехам телар. Цу дерригне а тешал ду США эхь а доадаь, кхыча мехкий хьашташ теркал а ца деш. дІахо а империалистически наьнъаца дІаьха гІертара.

Сессе, хьалхагІе а ха йиш яц хилара. къоастайнзар экономически кризиса проблемаш капиталистически дуне вІашагІдоаккхаш йола геттара а ирьенна вІашдухьалеваш.

В. Ф. ЧЕРНЫШЕВ,
О. КОЛЕСНИКОВ,
И. АБЛАМОВ,
(ТАСС).

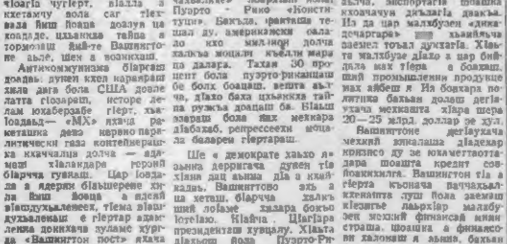

СРР. Доагор кхоарем Іалама гонаьле бІехъярцара къовсамен проблемашта терхам тІабахийтаб дерригача дунен тІарча конструкторашна. Уж дешаш къоастадеча шоашкара даакъа юкъедихьад «дизельни газ» аьнна йоазув тІадола шийн баллон тхоевах йоалла автобус (сурта тІа) хьаьлча румынски специалисташа. Баллонаш чу йоалл 2 атмосфер давлени а йолаш метан, цо дизельни доагорах дІа а етталуш хьаю двигателна эша ягара смесь. Метан юкъейоадлаяр бахьан долаш автолюбителан конструкторий вІаштІехьдаьннад 60 процент кхоача доагор кІезигде а, фега газаца хьахара кхувса зуламера хІаманаш кІезигбе а.

Агерпресс—ТАСС сурт.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

Ливан бІарчча цахилар кхерам ба

Лергаш къордеш тата а деш, геттара лоха йоадаш Бейрута тІагІоаьа, тІехъийккхар Великобритане ВВС йоазийта оттаь знаьаш тІа а латташ йола ши штурмовик. Цул тІехьагІа сатем эттача хана, уж самолеташ хьахькъача я Прогрессивно-социалистически парте герзашцарча формированештен Ливански эскаро га доахача правохристиански партей фалангистий милице отрядаштен юкъе кІира совгІча хана вІаши тІемаш деш латтача лоамаш долча оагІорахьара хьадозаш дар юлача йоккхийча топий таташ.

Малув лоамашка тІом «Болабалара бехке вар»? Фу хургда Ливанах? Уж дешаш да даим ливански газетий оагІон тІа дувцараш, амма газеташа цу хаттарашта тела жопаш тайп-тайпара да, цошоай политически ориентацега хьежжа. Цхьабакъда, дукхагІа дараша яхар цаІ да: лоам болабенна тІом — израильски агресси бахьан хиина хІама, ВІашагІкхийттача Штаташен цун союзникашен Гаргарча Малхбоале чакхйоахача политиках хьахиннар.

Дикка нийса хьахьекхар мехка латта ситуаци ливански журналех цхьанне карикатуриста. Сурта тІа да Ливане — картеи Авали яхача додача хил гІа баьниха дехьа а ваьнна. Шуфи Алейн яхача ше дІахийцача лоаман округашта цІи етташ воалла израильски салтеи. Цунна бІарахьежаш ба Ливане «машар оттабара даьхача дукхача къамий низашта» чубоагІаш бола американски, французски, английски, итальянски салтий.

Бокъонца бакъдолаш да Шуфен Алеен тІемаш юххьара бахьан израильски оккупационни бІува цу районера дІа а баьнна хьалхагІа дІанхайкаьча планага хьежжа передислокаци яр хилар. Цу тІа а бІу дІабигар лоаман Ливане духь-духьача динни политически группашта юкъера израильски спецслужбаша хьинаре даакъа а лаьпа хьоадаь довнаш сихденнача хана.

Из дерриг доладаьд, вІашу моастагІал долча общинашта юкъе машар хургбоаца гІулакх оттадара, дина общинашта юкъе Ливан бІарчча а йолаш цун тома чуль шоаш цхьан паччахьалкхене боахалург лахиларах йола уйлаш совъяхара, тІеххьара а шн ди лелабеча наьха цига мини — паччахьалкхе цига хьаяра. Из да дукхача хана деш сионистий правительства дага латташ дола хІама.

Ливанцашта юкъера моастагІал хьал а хьедеш, Тель-Авив гІертар иштта цар израильски оккупаци къовсам лоаттабергбоаца гІулакх оттаде. Шийн цхьан передача тІа геттара раьза а хиина белгалдоалар израильски радио. «Шуфе шоайла латаш болча ливанцай группаех хІаране израильски салтел боккхагІа моастагІий лерхІ шоашца тІом беш болча шоай ливанцех» яхаш.

Форда пайзажа тІа дилла гуш йола деталь я Бейрута форда йистерча даькъа тІара дІахьежача гуш дола США 6 флота Іалаьмате доккхий сира кемаш. Бейрута улицаш тІа гІолла воалаеча укхаза а дІа а гу хьона американски, французски, итальянски, английски тІема гІулакхаш тІарча нахах латтача «дукхача къамий низаш» оалаш дарий посташ. Городан цхьайолча районашта, массала стратегически лоархІаме йола аэропорта район, тІахьожам лоаттабу США форда пехота.

Официально «машар хьаллоаттабара» даьхна да Ливанера «дукхача къамий низаш». Цхьабакъда, мехка лелаш йолча событеша харцду Малхбузено дувца из хабар. цар хьахьонх цу низаша цига де лерхІар фуд. Гуш дар да уж низаш, эггара хьалха американски дараш, герз бе а доаллаш цу мехка чурча гІулакхашта юкъегІертар шерлуш латташ хилар.

«Тхоаш лораду» оаха яхаш бахьан а доахаш патриотически низаш тоІедаре тІема действеш йолаьй американски форда тІарча пехота. Цу тІа а шар масштаб даим дегІаухаш я. Бейрута а цуна гонахьарча лоамаи районашка а йоккхий топаш чуеттар хІара дийнахьа деш хІама да. Артиллерех, ракетех, вертолетех пайда а айбеш, тІа-тІа дукхагІа даакъа луш тІема действешта юкъе 6-ча флота кемаш. ХІаьта гІулакх мича кхаьчад аьлча, американцашта «ее даь» а «США хьашташтa кхераме лаьрхІа» йола Бейрута моллагІа квартал а Ливана юрт лаьттал букъ тІа хургйоацаш йоахаь дІаяккха езаш да Рейгана директива.

...Бейрута улицашта а цуна гонахьарча моттигашка а боабьаш човаш яь ливански граждакаш, йохаь зданеш, йоагаь машинаш — иштта да «дукхача къамий низаша» Ливане «машар хьаллацара» деча гІулакхех хьахиннараш.

Ливана чура конфликташ хьалхьеча даакъа а лоацаш, Вашингтоно НАТО гІоллерча цун союзникашен пайда яйбу цу конфликтах цигара шоай низаш совдахара. ХІанзе а Бейруте дІахьхьчай американски французски авианосцаш «Эйзенхауэра» «Фоша», 2000 американски пехотинец борта тІа а волаш дола десантни кемаш. Кипрерча британски ВВС базашка дІахьожаьй «Вакании» яха английски штурмовикаш. Средиземни форда малхбоалехьарча дакъ тІа дІахьожадаь дІадодаш да «Нью-Джерси» яха американски линкори.

Фу хургда тІеххьара а США а цун союзникий а тІема низашта Ливана форда йистошка еча демонстрацех? «Бейрутера дукхача къамий низаш лорадара» оаш моттиг нийслой, авианех пайда эца бокъо луш йола дукха хьоацдаш президента Рейгана яьча решенена комментарий еш, моттигерча обозревателаша лаьрхІар цунах. Іарбий къам мукъадаккхара болам тоІабара а Сирера тІема низ дІа а гойташ давлени яра а США шийн герзашцарча низий берригача низех пайда эца гІерташ хилар. Шийн милитаристски планаш кхайла а кхухьаш, США чІоагІа айьй антисирийски кампани, Шуферен Алеерен довнаш гІеттадара демагогически сирийски кулгахой бехке а беш.

Худдар фуд ца хоеш сагота ба ливански столице. Холуш кІезигьенай укхаза лелаш йола машинаш, дукха тикаш учреждениеш хьайла я. Амма дилла хулачул дукхагІа ба нах форда порте — эзараш ба герза низаца цІаькха а бІу чубара кхерам тІалаттача городера удаш бола бейрутцаш. Дукха бала лайнача Ливана нерда халонаш тІаоттаги латт.

Юрий ДАНИЛЫЧЕВ,
АПН соб. корр.

Бейрут.

• АПН интервью

Дог цига, Чиле да са

Чиле Коммунистически кагирхой организаце член Московски паччахьалкхен университета 19 шу даьнна студент Кристиан Фасио кйс шу долаш вар. Чилера Іаьдал фашисташа дІалаьцача хана. Цунна дагадоагІа шоай дезал хьулабенна лела безаш хинна хо, цул тІехьагІа фашисташта кІал ца хата ше цхьан посольстве чуйина, даьхенна гаьна даьнаха итт шу...

— Дукха чилийски патриоташ, цар дезалаш венарий санна чуйлар социалистически мехкаша, — дувц Кристиан Фасио. — Со ГДР, Чехословакe ваьхав, хІанз, юххера а, Советски Союзе ва. Деша ваьгІав, комсомоле вахав, кхийнав, дукха хІама бІаргадайнад. амма чилцаш а волаш висав. Са моги — Чили, царгІата Чили, хІаьта со дог тийша а ва се кастта цига гІоргхьларах. Халкъе Пиночета фашистски диктатурана духьала лоаттабу къовсам тІа-тІа чІоагІлуш ма латтий.

Цу дерригача шерашка даймехкара боагІача моллагІча хоамага сатувсаш, къайлагІа болх беш болча Коммунистически кагирхой гІулакхаш мишта дел ха гІерташ хиннав Кристиан.

— ЧІоагІа ния болаш организаци я из, — йоах чилийски зІамигача саго раьза а волаш. — мехка эггара низа боламагІа ярех цаІ я. Коммунисташа кулгал деш а лостах луш а йола из йоккха эпнкни йолаш я болхлойн студенчески кагирхошта юкъе. Политически тІемаш деш низ беннаб цунга, тиранена духьаларча къовсама эффективни формаш Іалашъяьй. Кагирхоша листовкаш йоарж аю, лозунгаш хьалдет. Юхахьахиннай Рамона Парра цІерагІа йола бригадаш; бригада членаша плакаташ дехк духьал зданеш тІа — уж хунтана йола карикатураш, забастовкаш е яхаш дола тІаьхехамаш, нийса информаци. Болхлоша цхьана забастовкашта, лийна боакка патриоташ мукъабоахача акцешта, митингаштен демонстрацештен юкъе даакъа лоац кагирхоша, баррикадаш ю, тІаьхлелхийт, предприятей болх соцабу.

Империалисташ лархІа гІерттача бесса, террор яц чилийски халкъо лоаттабу къовсам, уж да цу хунто лелаеча боккъонца йолча терроре, финансови аллетерхе производа духьала деш дола гІулакхаш. Мехка дерригача прогрессивни низаша а санна, цхьан фронте а йолаш ю выступленеш Чиле кагирхой организацеша.

Из да Пиночет вохa ха гарга кхаьча хилара дола цхьаьнкха тешал. Кхыметтел диктатура лард йолча эскара юкъе а эелуш я колебанеш, репрессеш еча юкъе хила раьза ца хилар. Чилийски халкъо лоаттабу нийсхов къовсам хьаллацара боккха лоархІам болаш хІама да дунен халкъашта юкъера солидарность. Дунен халкъаша га даккхар чІоагІа лоархІаме да тхона — цо чІоагІбу тха котдаргхьларах бола тешам. Къаьстта тха дегаш хьесташ хІама да советски халкъа солидарность...

Ше Советски Союзе даьккхача шин шера дукхаза хиннав Кристиан Фасио митингашка, шийн хаьарча нахах кагирхой организацей членех веттаденнав, Чилех дийцад. Дика хоа цунна эрсий мотт.

— Из ба доттагІала мотт, солидарноста мотт, — йоах Кристиана. — Дукха ха йоаццаш, масала, новосибирски студенташа андих вaха СибарегІа хиннав со. Тамаш йолаш хІама дар, са даймехка эзараш километраш гаьнарча моттиге, из иштта дика бовзаш хилар. ХІаьта эггара лоархІаметІар дар: укхаза берригa нах са халкъа къовсам, къамаш мукъадахара. социальни прогресс бахьан къовсам лоаттабеш дола кхыча мехкий халкъаш хьаллоацаш хилар. Къаьстта дагалатт сона Академгородоке, университета хьалхашкарча майда тІа хиина манифестаци.

Дунен тІа эггара хьалха коммунизм хьалъе болабенна моги ба Советски Союз, — йоах Кристиана. — Цудухьа дерригача халкъашта Іалаьмате боккхача лоархІаме я шун опыт. Экономист хила везаш волча сона чІоагІа лоархІаме да шун гІулакхаш довзари уж кхетадари. Ая лакха мах бу советски Іилма, къаьстта советски экономически Іилма. Овлангара хувцамаш деш латт хІанз СССР производствана интенсификаци яра даькъе. Проблемаш дукха я. Амма уж къестаеш латт, хІаьта кхы а чехкагІа а къестаертъяр духьала латташ капиталистически блок ецаре. Советски низ бохабе а мелъе а дагахьа гера хьаделга сихде гІерт США президент. Со тийша ва цунах хІама хург ца хиларах. Шийн исторе чухь йоаккхий халонаш, мошал хайнай шун халкъо, амма дилла а котдийннад. Цецвоаиххаш хІама да, моллагІча хьалашка а бакъ гІулакх бахьан къовсам лоаттабеш дола халкъаш СССР чІоагІа хьаллувцаш хилар.

Чилийски реакци, — чаккдоакхх Кристиан Фасио шийн къамаьл, — йиза американски империализмагахьа я. Кхыметтел Фолклендски конфликт хиннача хана а Америка ВІашагІкхийттача Штаташца цхьана Англи хьаллаьцар хунта. Чилийски хунтах бокка кхерам боал машара. Цудухьа боккхача лоархІаме хІама да из йоахар. Чилийски халкъо йоаккхаргйолча каталонах хургда вай планета тІа машар лоаттабара тІехьарча къовсаме цо лоархІаме даакъа лацар.

Юрий ТЮРИН,
АПН соб. корр.

ШИРДАЬННАЧА ГIУЛАКХАШЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕШ

Беррнгача Советски наьха уйла тIаозаш я хIана «Парте идеологически, массово-политически балха актуальни дешнаш» яхача КПСС Центральни Комитета июньски (1983 ш.) Пленума материалаш. Уж кIоарга Iомаеш а вахаре чакхъяхара наькъаш белгалдеш а да хIанз. Цох дийцар хиннача «Дешеи гIулакхеи цхьоагIо чIоагIъе» яхача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленуме а. Цига къамаьл деш КПСС ЦК член а КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара новкъоста А. В. Власова аьннад: «...Коммунизм хьалъяра лаькъера толамаш дукхагIча даькъе общества идейно-нравственни потенциалага хьежжа белгалдоалаш да. Парте къаьстта чIоагIа тергам тIабохийт лакха нравственни уйла йолаш, социалистически общежите нормаш цIена кхочашъеш, гучадувла антиобщественни гIулакхаши вай обществана хийра йола иравашн лоалуш хургбоапаш советски нах кхетам луш хьалкхебара».

Цу даькъе бехктокхаме декхараш хьалхашка латт литератораштa, йоазонхоштa. Цар керттерча декхарех цаI да керда саг — патриот-интернационалист хьалкхевара, ширача замагIа юхедисача зуламерча гIулакхашта дyхьала къовсам лоаттабара новкъостал дергдола произведенеш хьакхоллар.

Вай вахарца карарча хана а нийслучарех да тIехьадисa гIулакхаш леладеча наха дуненах, вахарах, Iаламах йола харц уйлаш наха юкъе дIахкхайкаеш дола хIама. Цар уйлаш, дог-уйла шоашта хьатIаерзае гIерташ хилар. Цу тайпарча нахах кIезига зулам в далац. Масала, хIавз а болаш бе дукха нстий кхувлар, йиIигаш зIамига болаш маьре ахийтар могадеш а, ший-ca да a яха нах. ХIаьта цу тайпарча къамаьлашка ладувгIараш а кIезига бац. Цу тайпарча харц уйлаша, уж йолча нахаца цахаддаш къовсам лоаттабеш хьаденад, хьа a доагIа Нохч-ГIалгIайчен литература. Цу тема гарга волаш, ширдаьннача гIулакхашца къовсам лоаттабеш хьовзагIа гIалгIай вовзаш вола яздархо Ведзижев Абубакара Ахьмад. Дукхача хана дена гIалгIай литературе къахьегаш хьавоагIача Абубакара Ахьмада дика карагIдоал ший произведенешка вахара зене мел йолча оагIонашца къовсам лоаттабе, уж нийса зе а зийна царех доалаш дола зе наха дIадовзийта в. Шеяздe волавелча дена Ведзижева кепайийттача книжкашка уж дешараштa корортьа ширача замагIа диса зене гIулакхаш вай вахарца товш доацилга хьагойташ йола произведенеш. ХIаьта сшача сага сакъердам болаш хул уж дукхагIа. Бакъда, цу сакъердама тIехьашка го йиш я яздархочо хьахьокхаш дола ширдаьннача гIулакхий нирча сибат. Шоашта болча пайда нах Iехабераш бегбоах авторо ший сатирически произведенешка. Вай замахко къахьегама сег ва, цун сий ду яздархочо, хIаьта цо санна къа а ца хьегаш нах Iехабеш ваха гIертар ше ма верра хьагойт.

«Камаьршал» яхача книжка ше дешахьалхе лаьеш Ведзижева йоах: «Лоамарой вахарцара керттера эргало лархIа еза цар хувцабеннача кхетамах, тахапарча цар духовни хьаштех. Тахан вахар хьакхоллаш вар, бакъвола цун да — къахьегама саг ва. Хьаьналча а къахьегама а вахара чам байзаб советски адамашта, молагIча къамах уж хиларах башха доацаш. Бакъда, зизай бешара санна сатем болаши къаьгаи лархIа йиш яц вай вахар. Тахан а кIезига нийслац вахара новкъарло еш дола гIулакхаш.

Ведзижев Ахьмада цу тайпарча произведенешта юкъе йоккхагIчарех цаI я «Цин тохар» яха повесть. Иа повесть йийцараштa дика вовзаш хургва цун турпал, мало толхаваь Хамарза, кхыбараш. Зуламе гIулакхаш леладу цо. социалистически законаш телхаду. Цхьанне а ала йиш яц цу тайпара нах вайна юкъе бац аьнна. Цу повеста тIахьех авторо цхьаккха къахетам боацаш царна духьала къовсам лоаттабара, зуламе гIулакхаш дIададахара.

Вайна ховш ма хиллара, вай вахарца товш доацача ширдаьннача гIулакхех цаI да мехкарий маьре болхаш царех урдош дахар. Геттара из гIулакх дезаш ва повеста турпал Хамарза. Шийна везача зIамсагага маьре яхай йоI, бакъда Хамарза дагадаллац из везачунга яхай е ца везачунга яхай, цун дагадоллар да ма хулла дукхагIа урдо хьаэцар, хьаэцар аьлча нийса хургдац, хьадаккхар ала деза укхаза. Пхи бIаь тума ахча урдойна хьа ца делча тоам бе ца тугаш хьовз из. Ведзижева хьахьекхад цу сага сурт-сибат. Алхха ахчанга хьаж йоахаш лела саг ала мегаргда цох. Цулухьа йоI ахчах йохка кийча ва из.

Ховш ма дий, дукха нстий кхувлар, во гIулакх хилар, массехк десаг цхьан коа вIашагI а теха Iохувшаш бола мах нийслу вай замалохьа а. Iiз да цхьаккха тайпа а вай вахарца товш доаца кйрча. тIехьадиса гIулакх. Из дош а дитадац Ведзижева ший теркам тIа ца бохийташ, цу тайпара нах бег ца боахаш. Цу тайпарча нахах ва «Цин тохар» яхача повеста кхы цхьаькха турпал — Ювсап. Ювсапа ших сесаг я, хIаьта кхы а йоалве метор цо ше бехктохаме озар ца кхераре. Нстий кхувлар а даьла болх ба йоах Ювсапа, сайна бегIа боландаь хьахийллаб аз уж. Уж пхиъа сесаг Iуьал а атта болх беш я, хIаьта доал Ювсапига да, цун ца ховш цхьа сом а дохка йиш йолаш бац уж. КIезига бале а цу тайпара нах нийслу вай вахаре. ХIаьта А. Ведзижева ший произведенешка дувц цу тайпара нах нийсбелча царна юкъеда тIех а ца воалаш керна лира къовсам лоаттабе беза, яхаш. ХIанз-м берашта а хов нийсвдар харцхов къовстале, цудухьа харцлувш гоама хул бераштa a. Цу тайпара кIаьнк ва «Со уйла е езаш ва» яхача дувцара турпал Башир а. Цхьаккха дарах езаш вац из ший юртахо ЖIовхар, цун говза я из. Фу бахьан долаш да из? Из даьра да ЖIовхаро шийна цхьаьна дола къайлара хIамаш хов яхаш поал тувсарах, нах Iехабарах. Из дувцар бераштa яздаь дале а, кIоарга маIан, идейни чулоацам болаш да. Яздархочо Башира оамалашка гIолла дIахайт бераштa ЖIовхар санна болча, поал хехк яхаш нах Iехабечарца тоам бе мегаргбоацилга, царга ладувгIа мегаргдоацилга. Цу тайпара ЖIовхараш бахаш ба хIанз а гIалгIай цхьайолча юрташка, хIаьта Башир санна дола бераш гоама а да царна. Гоама да шоаш леладер дош доацилга бераштa а дIахайнадаь. Башир моргаш хуле шоай сий хургдоацилга дика кхетаду цар.

Ведзижев Ахьмада кхолламе традицени а хинна дIаэттая цIена уйла йола воккха саг, цун керттера ва ала мегаргдола турпал Iаббас. ХIаьта авторо атеистически темагIа ядаьча дувцарашка Iаббаса даим а къовсам лоаттабу, бегбоах шира гIулакхаш леладу нах. IаббасагIа тара хила, цо санна мара барт ма бе ширдаьннача гIулакхашца йоах дешарашка авторо. Из ва произведенешка гойтача зуламерча, зенеча наьха прототип. «ВIашка ца доагIа гIанаш» яха Ведзижева дувцара юкъе ва ши турпал, цаI: хьалха зене, ширча гIулакхаш леладаь, къоал даь, хIанз бусалба дииа оагIув билла, ше леладаьча гIулакхех ламаз а деш даьлагара гешт дар дехаш лела Ризван; хIаьта вож, Ризван бегвоаха, из футтарвеш, цуна къувсаш вола Iаббаси. Дина тIехьваларах мел даь къоал диц а даь гIанахьа ше ялсмала вохийташ дайнад йоах Ризвана. Бакъда, Iаббаса шаьра дIахойт цунна шожагIата а из чупита мегарвоацилга. Цу тайпара динацоа, хозачоа, шенацоа тIехьволаш, вочунца къувсаш, бегдоахаш чакхвоал Iаббас йоазонхочун дуккхача произведенешка. Iаббасах тара хилар да хIара советски сага декхар.

Iаббас алхха атеистически уйла йолаш саг волга шаьра кхетаде йиш я «Мишта лаьдувгIаргда бартхоаттамги» яха Ведзижева дувцар Iолийначи. Цамогаш хиннача долахочуна Махьмадаца къамаьл хул Iаббаса велча барт-хоаттам эп яхаш дувцаш долча хабарах. Цу тайпара уйла, хьатIадовш вац Iаббас. Къаьстта сатирични а беламе а да Ведзижева ширача гIулакхех дола дувцараш. Уж дийнатчоа дика кхетаду дIаяхача замалахь юхедисача цу зенеча гIулакхаша вай социалистически вахара хьисапа чIоагIа новкъарло еш хилар, дукха кердалар доал вахар, дуне наьггагIа бIаргагу.

Ведзижев Ахьмада кхолламах цо ладеш филологически Iилмай кандидата Дахкильгов Ибрахьима йоах: — Дукха да йоаванхочо кратана еш. Цунна дегаза ба доккхача къамаьлашка шовi юкъ лочкъае гIерта бюрократаш, наха тийшача балхах диза дола оамхалаш леладеш бараш, гарталой тIагIолла харцдата рузкъа тIехьаихе гIерташ, урдош доахаш бараш, кхьбараш. Уж берригаш а бокъонца бегбаха, вай царех деладе ховш ва йоазонхо.

ХIаьта теша лов, ширача замагIа юхедисача зуламерча гIулакхашца къовсам лоаттабеча, къахьегамхошта кхетам луча даькъе новкъостал дергдола керда произведенеш кхы тIа а дукхагIа хургхилара.

С. АРЧАКОВ.

ТАЛАНТА КХЕЛ

1972 шера аьхки Аблинга яхача литовски юрта Литва тайп-тайпарча мIIашгашкара гулбенна хиннача халкъа говзанчаша хьакхеллар бокъонца йола шедевр: 50 дахчан скульптурах латта — 1941 шера 23 июне гитлеровцаш толаш етташ боабаь цу юртара нах дагакхабере йола — мемориальни комплекс.

Аблинге хинначул тIехьагIа дукхача говзанчий цIи дIахезар, царна Витаутас Майораса а тIехьа (сурта тIара вар). Цунах скульптор-монументалист хилар. Художника массехк скульптора автор хинна а ца Iеш, из натриотически ночни вIаштIехьъаьнкхар а из дIайнхьар а вар.

Аблингал хьалхагIа а тIехьагIа а В. Майораса хьаьнй юрташкара, хьунашкара вIашагIкхеттача, коллективни бешамашка, республика езача моттигашка латта 50-нел совгIа монументальни скульптура.

«Мишка» яхача халкъа кхоллама изделей Пунгески предприяте художник - конструктор волаш болх а беш, кийчдаьд цо берий гоара-ага, гIанда-ага, халкъа IаьдалагIа йолча мебельни комплекса, кхы дукхача изделей чертежаши эталонни образецаши. В. Майораса хьа мел яь хIема, ше халкъа говзанча хиларах тарра, салоIача сахьоташка яьй. Лохерча сурта тIа шоана гу фашиста боабаьрий сийна Аблинге отталь скульптураш.

Б. КАВАШКИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

Машиннаькъа переезде гIолла тIехвалара бокъонаш телхаелгах наькъий закон оттар эшийча IаьдалагIа телхаделга лоархI. ХIара шера вай республике пхеннел тIех саг вув, хIаьта иттнел совгIоа човнаш йий лозаву, дукхьал из бахьан долаш.

ДукхагIйола машиннаькъа переездаш дежурнеш болаш а, сердален оален сигнализаци ль а, шлагбаумаш оттаяь а л. Дежурнеш боацаш а л переездаш, бакъда, бIарга ца гуш йиса йиш йоацаш сердала сигнализацеш латт цига а.

Цхьабола водителаш болх беш йола уж сигнализацеш теркал а ца еш, тIаккхоачаш латтача поезда ших хоадабе п беле локомотива кIалболх. Вешта аьлча, цу тайпара аварешт наькъа лелара бокъонаш телхаечунга совзе йоацаш чаккхьовл. Наурски районе Чернокозово яхача поселке делкъа хана переездах тIехьэккха вевнача «Чеченингушвино» объединене ПМК-1 слесара, ВАЗ-210. 85-25 ЧИМ лехкаш хиначa водителa Хамбулатовна локомотив тIаккийттар, водители машина чу ваьгIа кхо пассажири лоза а веш.

Ачхой - Мартановски района «Самашкинский» совхоза тракторист Мимаев Жюрп хаьхо воацача переездах тIехвоалача хана локомотив тIа а кхийтта вийнав.

«Наькъа лелара бокъонаш телхальча граждании административни бехктокхама хьакъехьара» СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указ укх шера 1 сентябре денз доладуш да. Цу тIа къаьстта белгалдаьккхад машиннаькъа переездех тIехвуйлара бокъонаш. хIана аьлча указа хулача аваре тIехье геттара йоккха а зуламе а хул.

Указа тIа ладаьд: машиннаькъа переездах тIехвоалаш аьлча нарушенех водителa гIод тох 10 сомагара 30 сомага кхоачаш, хIаьта из гIалат шозлагIа доаллийте — 20 сомагара 50 сомага кхоачаш гIод е ях бетта водителa болх бе йиш йоацаш бокъо еха.

Машиннаькъа переездаш пар технически гIирсаш лаьрхIа доходаьчоа а 20—50 сом гIод тох.

Указа тIа белгалдаьд наькъа лелара бокъонаш телхаярах, цу нарушене обществана деча а де тарлуш хинначa а зуламга хьежже бехктокхам а гIод а совдоалаш хилар.

ДIадахача кIирагIа (22 — 29 сентябре) республике 22 авари хинай: 5 саг ве а вуш, 18 саг лоза а веш.

НГIАССР МВД ГАИ.

ИШТТА ДАХ БЕРАШ

№ 10 йола грозненски берий санатори цIа да города Октябрьски районе. Цун баьццарча коа дIачуваьлча эггара хьалха хьахоа спортивни майдаш тIа зизашта Iуьнал деш доахкача гIовнча берий оазаш. Цул тIехьагIа чуволл цIена, лостам болаш, сатийна йолча здание уйче чу.

Бакъда, чувалалехьа зе йиш я хьалтеха доалла даталоацама улг, цу тIа яздаьд Сийлахь - боккхача Даймехка тIема хана цу цIагIа 225 къаьстта йола кавалерийски полк хинай аьнна.

Берашца е болхлошца къамаьл дарах царех хIаране дувц шоаш советски халкъа тIема а къахьегама а моттигашка аьча походех, кхы туристически яьнъ барах. Царех ба из гIулахк дика оттадаь а дIахьош а бола: берий цIен директор Р. И. Якимичева, завуч Т. М. Тихач, воспитателаш Т. Н. Черкасова, медсестра О. А. Ткаченко, кхыбараш.

Директора истола тIа доккха альбом улл, цу тIара го йиш я № 10 йолча берий цIен 1944 шера денз дола истори, выпускникий сурташ, царна юкъе ба хIанз хьехархой, лораш, инженераш, художникаш, журналисташ, эпсараш хинна хьабоагIа нах, хIаьта цаI кхыметтел дипломат а ва. 1944 шера денз болх беш долча цу берий цIагIара араваьннача кхо эзар выпускник.

ХIаьта альбома хьалхарча оагIон тIара дIадолалу туризма истори я, царех да бераша Грознерча Iам тIа, Веное, Каспе тIа, Керче, Москве, Ленинграде, Волгограде, Ростове даьха сурташ.

1949 шера — Грознен гонахьа ядача моттигашка яь турпоход. 1961 шера дикагIйолча звенос сурташ даьхад Москверча университетан «царь пушкан» юхке, цу шера Малачиале экскурси яьй. Берий цIен беррига нах форда тIа палатнашка баьхаб шин кIира. Иштта хIара шера е Каспе, е Веное, е Галашка ух ерригача коллективаца дарба де, салаIа. Грознерча цинъ бари экскурсеин бюро экскурсоводаша бераш дIадуга аьхки цар салоIаргдолча моттиге, йовзийт царна Нохч - ГIалгIайчен а Дагестане а хоза моттигаш. Бераш ийнъ беш хинад гIалгIай лоамаи ширача ТIаргам лхача юрта, Пятигорске, Алупе, Керче. ВIашагIкхийттаб Советски Союза Турпалца, шофераца Б. Н. Аршинцевца.

Укх шера деррига бераш шоай лагерь а яь салоIаш хилар Веное, Веденски Шалински районашка гIолла экскурсеш еш, Хулхулау яхача ян чу лувчаш дика сакъийрдар бераша. ХIаьта шоаш дIа-юха бахачар материалаш, вIашагIкхетарех дола дагалоацамаш даьх бераша цIадоагIаш.

Цигарча пионерски дружина лелаю Космодемьянская Зоя цIи. ХIаьта Москве кехьхаташ дIа-юха ладеш болаш, шоаш цига кхаьчача пионераш баха хилар цун нана йолча хьоашалгIа.

Пионерски комнате со чуяьлча сона дукъалъера цу берий цIагIа кхийна йола, хIана цига пионервожате болх беш йола Л. Ф. Рогонина, Грознерча педучилища дешархо Попов Сергей, № 4 йолча СГПТУ дешархо Тахомиров Игорь — уж а №10 йолча берий цIагIа кхийна ба. Цар хьахьекхар тхога йоккхача топа йхона гаргаш, каска, кхыйола тIема шерий хIамаш, цар дагадохийт Малгобека, Волгограда, Керча лира шераш.

Шоай цхьаьна балха говзал харжа езилга ховш долча бераша хоза а хеташ ю профориентационни экскурсеш. Цу гIулакха уж ух А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ, кооперативни техникуме, швейни фабрике, №№ 3, 4, 7, 12 йолча СГПТУ-ка.

Бераща цинъ беш, царна тайп-тайпара моттигаш йовзийташ хул воспитателаш, экскурсоводаш, туризма болхлой. Цу тайпарча дIа-юха ахарашка берашта йоаз Даьхен хозал, профессей дикал, Iимерзача наьха дегай йовхал.

Н. ВАСИЛЬЕВА.

СПОРТ

ДИКАГIВАРАШ ТОЛАШ ХУЛ

Шерра даьржача а кагирхой теркам тIаозача а ловзарех да вай мехка футбол яха ловзар. Из кагирхошта юкъе дIадоаржадара, дегIа кхувлара дукха дика хьалаш хьаьхолл, чаккхйоах тайп-тайпара яхьаш. Цу тайпарча яхьех цаI хилар «Буревестник» яхача Российски ДСО чуйоагIача командашта кубка лаккхара тIехьа лоаттабаь къовсам.

ДукхагIча даькъе цу турнира юкъе двайлъа лоацаш хилар шийи мехкарча тайп-тайпарча городашкера студенчески коллективаш, цу даькъе шоашта юкъе Грознера студенташ а болаш.

Финальни яхьашка вIашагIкхийттар Липецкерен Воронежерен командаш. Цу ловзаре 7:1 йолаш котало йоаккх Липецка. ХIаьта цох толаш йола команда хул.

Грознерцаша пхелагIа моттиг яьккхар.

ВАЙ МЕХКАХОИ ТОЛАМ

Украина столице Киеве хилар ший лоIамагIа кIалтохаргах латара дерригача дунен чемпионат. СССР вIашагIтехача команда юкъе а болаш, цун спортивни сий лорадеш хилар вай республике кхийна спортсменаш — дерригача дунен кхоза чемпион, спорта заслуженни мастер С. Хасимиков, спорта дунеп халкъашта юкъерча класса мастер Т. Магомадов.

Финальни къовсаме дольни борецагара котало а йоаккхаш Хасимиков дIаллагIа дунен чемпион хилар 100 килограмм лаккхагIа долча спортсменашта юкъе. ХIаьта Магомадова ший дар сeина доазал (74 кг.) долча борецашта юкъе шоллагIа хилар.

Иштта цига хилар самбо яхача латарах йола дерригача дунен чемпионат а. Цу яхьашка дото медаль яьккхар Грознерча «Локомотив» яхача ДСО кхийнача Х. Мараева.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ДIАХЬОШ ДА 1984 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет яздара мах: шера — 4 сом 8 кепиг, ах шера — 2 сом 4 кепиг.

Газет язду «Союзпечать» еррига отделенеш, агентстваш, общественни уполномоченнеш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 ОКТЯБРЬ
II ПРОГРАММА

17.15 — «КъахьегамгIа яьнна сий а ду хоаста а ву!». Хий дилар — хьунаьшы лоамара лоархIаме резерв иI (гIалгIай меттала).

17.45 — «Кинонкъовра альманах».

18.05 — «Дунен халкъашта юкъера къал» (нохчий меттала).

18.20 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».

18.40 — «Къинош доахна сакъердама саг». Ивановски музыкальни комеде театра спектакль.

18.55 — «КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленум». «Дешеи гIулакхеи цхьоагIо» (нохчий меттала).

19.20 — «Мангышлака биографе дIахо хьош я». Документальни фильм.

19.35 — Шун кхоаккхай поэма тIа. С. Чекниев. «Аьттан гIевга».

19.50 — Атеистически темах. «Вошеи йишеи». Фильм.

19.00 — «Йахч - ГIалгIайче гIолла».

19.20 — Фильм - реклама.

19.25 — «Iамга нийча мишта яьй?» Рейд (нохчий меттала).

19.40 — «Деиьжи Бединый». Документальни фильм.

20.00 — «Сий долча деттагIлеи хьаст».

20.20 — «Бийса дахьйаьла хийла шун, бераш!»

20.30 — Социалистически мехье кьалла латтараштa лаьрхIа концерт (гIалгIай меттала).

5 ОКТЯБРЬ
II ПРОГРАММА

17.45 — «Тамашийна кхо бос».

17.55 — «Гiнивеш тоаш машинаш» — фильм.

РАДИО

4 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

6.55 — Хоамаш. Хаоттамал бола хоам.

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.22 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий, гIалгIай мотт.).

8.36 — Розенберга Анатоле иллеш (гIалгIай меттала).

9.15 — «Яхьо хьинделла». Корреспонденци (нохчий меттала).

9.30 — «Къона замане» — радиовыпуск (гIалгIай меттала).

15.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.

15.01 — «Политически дешара керттера маIан». Беседа (эрсий меттала).

16.10, 17.00 — Концерт (нохчий меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

УКВ

10.00 — А. Покровски «Доаза мугIараш». Литературно-музыкальни композици.

18.25 — Х. Галаева иллеш дувцараш (гIалгIай меттала).

18.52 — Индийски иллий концерт.

5 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

6.55 — Хоамаш. Хаоттамал бола хоам.

8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий меттала, нохчий меттала).

8.36 — Лирически иллеш (нохчий меттала).

11.15 — «Эрсий мотт — вешалла мотт». Беседа (гIалгIай меттала).

11.30 — «Спортивни Нохч-ГIалгIайче» (эрсий меттала).

15.15 — «Уллув иллеи долеш». Юрта боахама болхлошта лаьрхIа концерт (эрсий меттала).

16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.

16.01 — Дунен халкъашта юкъера къал (гIалгIай меттала).

16.15 — «Яьсна, Деьхе, салтечун догI» (нохчий меттала).

16.45 — «Сага личность чIоагIъяр». Беседа (эрсий меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий мотт).

18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

18.30 — «Къоначa юртара кердадар» (нохчий меттала).

У К В

18.00 — «Рощин Роллана музыкаш». Концерт - очерк.

18.30 — Ведзижева Ахьмада дувцар (гIалгIай меттала).

19.30 — Цугаев Супьяна иллеш.

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грозние хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунда 2—7 метр сихе мух а болаш, фегара температура республике гIолла 10—15. Грозне 12—14 градус йовхал а йолаш ха латта тарлу.

Кхоален ломмен морхаш а йолаш, ваг-нагахьа екха а екхаш, кхоана цхьаццайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, бе-беча оагIонашкахьара секунда 2—7 метр сиха мух а хьекхаш, фегара температура бийсашка 1—6, деношка 9—14 градус йовхал йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

Грознерча экранаш тIа

«ПАВЛОВА АННА»

«Леш латта гIургIаж» яхача Сен-Санса цу дешашта тIехьашка латт тамашне хозача музыка екар, иштта аьнна хетт говзача балетмейстера Фокин Михаила 1907 шера «Леш латта гIургIаж» яха балет лаьрхха Павлова Аннайна оттая хиннилга ховш. Павлова Аннай цIи ювзаенна я легендашца. Цун искусства даим а яха йисай дерригача дунен культуре. «Балета, цун юкъе шаккъа мех ловцараштa из идеал хиннай. Художникашта, балетмейстера дог ураоттадеш йола саг хиннай из», — иштта аьннад Павловайх Фокин Михаила.

РСФСР хьалкъа артиста Лотяну Эмила дика кхетадеш хиннад ше Павловайх керда фильм даккха дагалаьцача хана цу тамашийнача кхалсага вахар цхьан фильмана чулаца атта хургдоацилга. Цудухьа цо ше а лочкъадаьдал ший картина цун вахара кIеззигача хенах мара доацилга.

Цу фильма съемкаш хиннай тайп-тайпарча мехкашка: Англе, Франце, США, ГДР, Кубе. Цул совгIа, фильме ролаш ловзаеш я йоккха а интернациональни а коллектив — английски актер Джеймс Фокс, вовзаш вола американски режиссер Мартин Скорсезе, французски актер Жак Дебари, советски актераш Шакуров Сергей, Ларионов Всеволод, Светлана Тома. Керттера роль ловзаеш я Щукина цIерагIча театральни училища студентка Беляева Галина.

пецвоаккхаш йола хореографи. Из шедевр мела дика кхоачашйора хов вайна Уланова Галинас, Плисецкая Майяс. ХIаьта дукха нах бац кхашта нийсде мегаргдола гIулакхаш.

«КАБУЛЕРА ДIАЙХА АХКА»

Иштта цIи тилай шоай кердача картинах Афганистанен «Мосфильм» яхача студен кинематографисташа. 1978 шера Апрельски революци хиннатул тIехьагIа сатеме доацача хьале ях Афганистан, къонача республика дукха моастагIий ба, хIаьта цун дукха дика доттагIий а ба эшшача цун гIо дергдолаш.

Халкъа правительстве декхарагIа Кабуле вода советски хирург профессор Федоров, наьха могашал, вахар лораде вода из. Цига бохь беча советски лораштa а дикка хоалу Афганистанера политически хьал. Цар къовсам лоаттабу нах Iоаькала кIалхарбоахаш, цкъаза царна карегIдувл турпала гIулакхаш.

«Кабулера дIайха ахка» яха картина советски афгански кинематографисташа цхьана даькха хьалхара картина да. Шинна а мехка актераш ба фильме ролаш ловзаеш.

«ХЬАМСАРА УМРАО»

Режиссера Али Музафара оттадаьд из картина Мирза Хади Русва повесть ларде а йиша, индийски кинематографаш ба из даьккхар. Умрао яхар тIехьесталагIча бIаьнере яьха йоазаш хинна индийски поэтесса а халхарч а я. ХIаьта цох дувцаш да картина. ЗIамига йолаш цун кхытайпа цIи хиннай, бакъда даь моастагIчо лочкъа а яь, городерча притона цIагIа йоах по из.

Фильме я дукха музыка. ХIаьта керттера роль ловзаеш йолча актрисе Ранхас Улика хьахкеллад ший турпала сурт-сибат.

В. КОВАЛЕВА.

СУРТА ТIА: «Кабулера дIайха ахка» яхача фильмера кадр.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-88; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностей транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ02337. «Грозненский рабочий» издательствон типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4748.